

Digitaliseret af | Digitised by



**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

udarbejdet paa Skolens Foranstaltning af Niels Olsen og Ludv. N. Hedelund ; Omsl. tegnet af P. Søndergaard.

Titel | Title:

Aalborg Søndagsskoler. Aalborg tekniske Skole : 3. Marts 1805 - 3. Marts 1905

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Aalborg : Oluf Olufsens Bogtrykkeri, 1905

Fysiske størrelse | Physical extent:

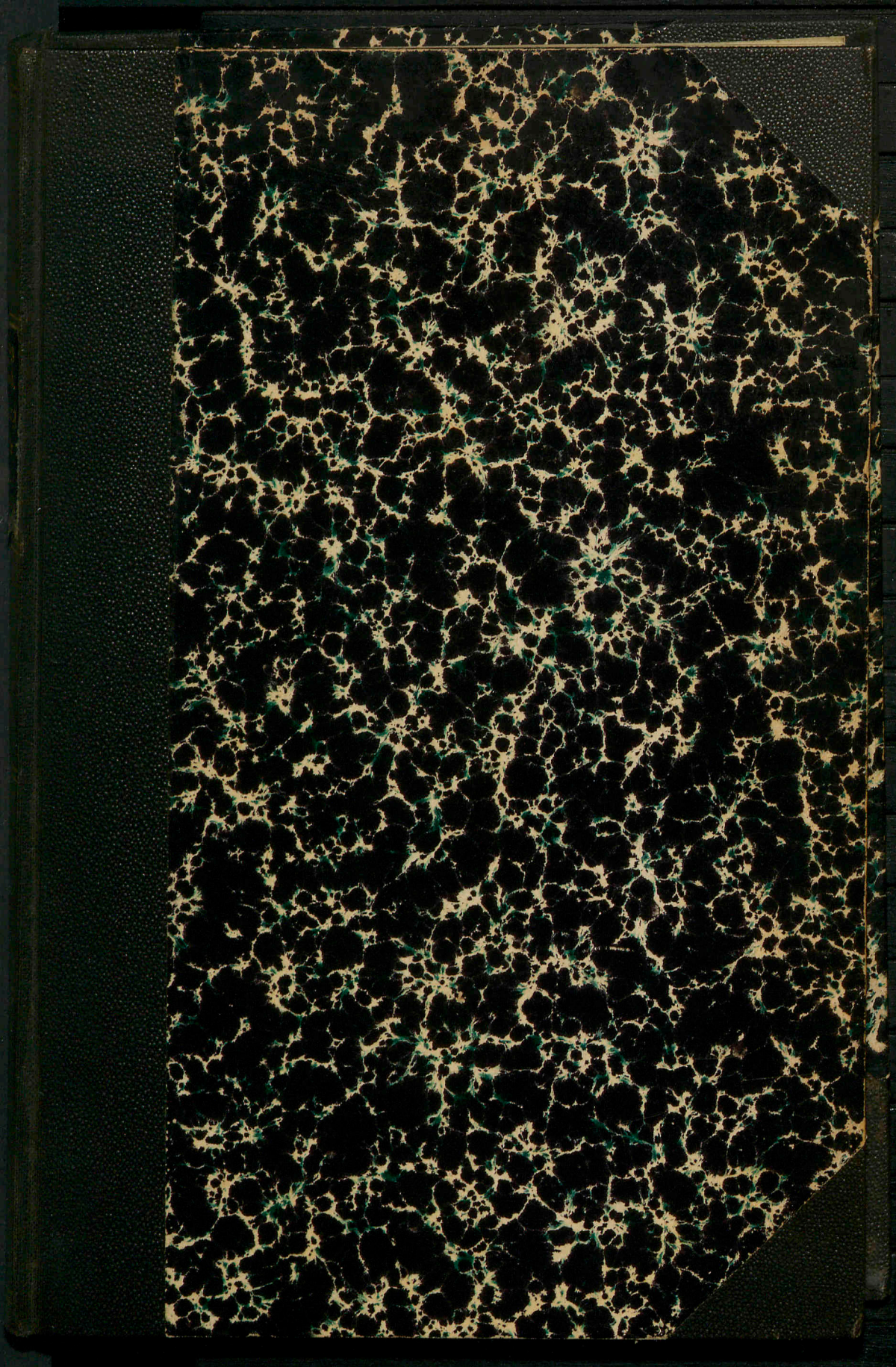
97 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

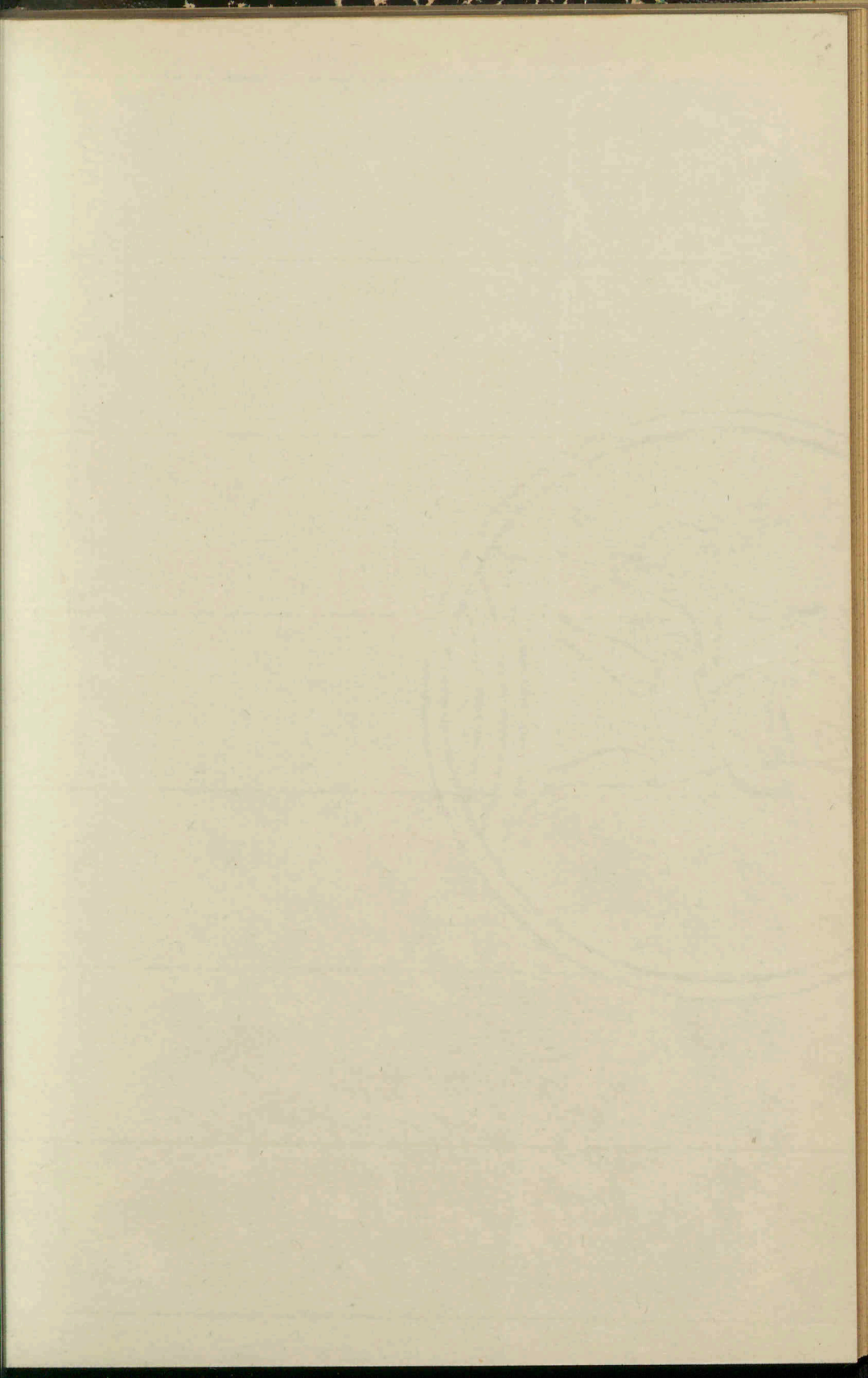


34⁴ - 237.

Det Kgl. Bibliotek



130024716024



FRIBOURG TENNIS CLUB
FRIBOURG



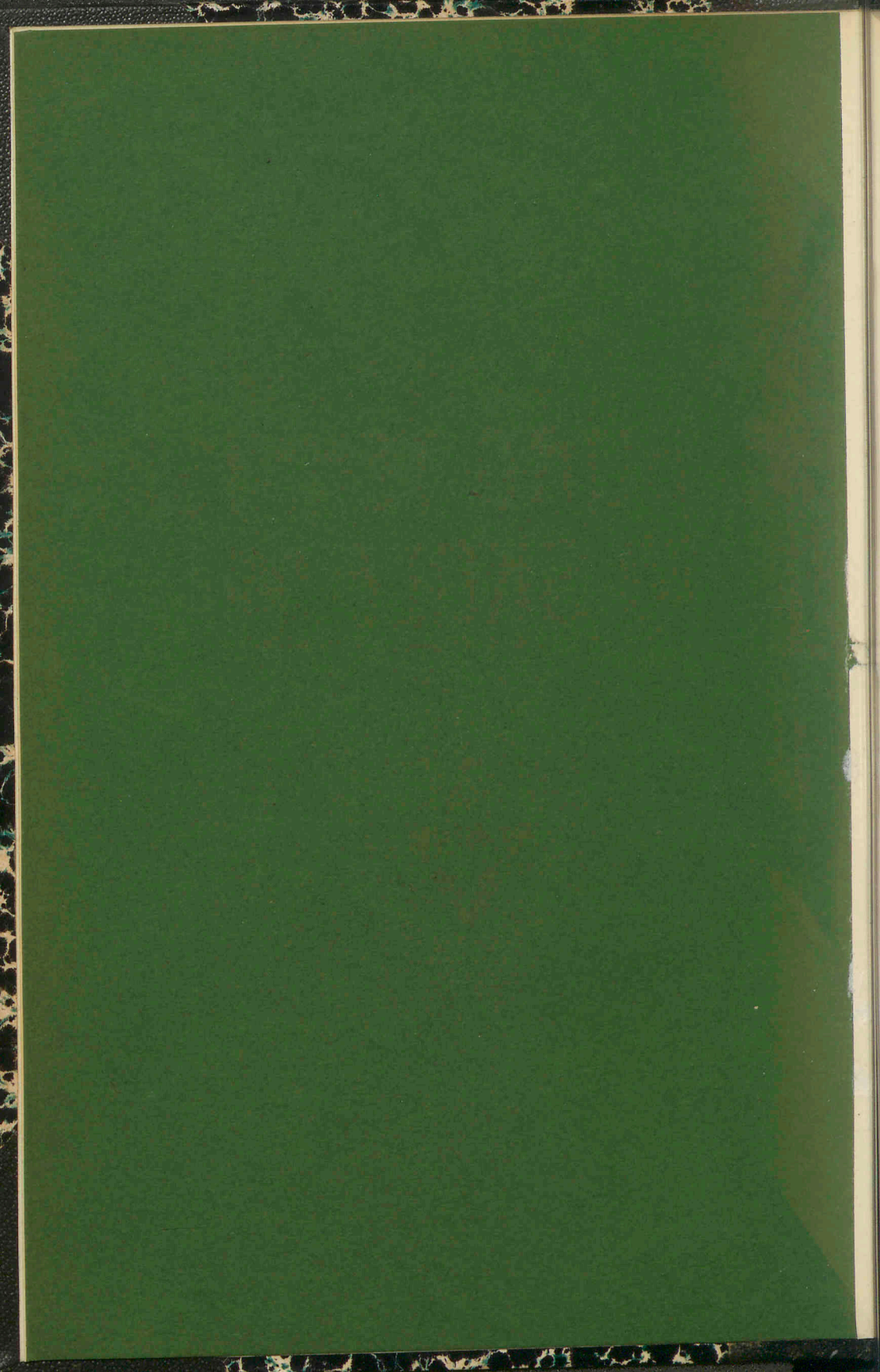
AALBORG SØNDAGSSKOLER
AALBORG TEKNISKE
SKOLE

3 MARTS
1805



3 MARTS
1905







Nuværende Skolebygning i Danmarksgade.

1905. L 2523.

Aalborg Søndagskoler
Aalborg tekniske Skole

3. Marts 1805—3. Marts 1905

Udarbejdet paa Skolens foranstaltning

af

Niels Olsen og Ludv. N. Hedelund



Aalborg
Oluf Oluffens Bogtrykkeri
1905

Omslaget er tegnet af Elev i Aften-
skolen P. Søndergaard og udført i
Aalborg lithografiske Anstalt.



et er uimodsigeligen vor Tidsalders Fortrin", siger Biskop R. Jansen i en Tale ved Aalborg Søndags-skolers Stiftelsesfest den 1ste Marts 1807, „at utallige ædle og oplyste og for Almeenvel nidkiære Regenters og Borgers Opmærksomhed er spendt paa at afhielpe alle de Mangler, hvorved baade Christen- og Borgerfamfundet hindres i at arbeide sig frem til den muligste Grad af Orden, Fuldkommenhed og Velstand.

Herfra de mange nyttige Selskaber, hvoraf nogle have til Formaal at fremhielpe Kunster og Videnskaber og Opfindelser, som vore Forsædre ikke kiendte, ja ikke engang havde Navn til: andre at bevirke en Forbedring i vor landlige og huuslige Oeconomie. Herfra de mange Bestræbelser til Skolevæsenets bedre Indretning og Ungdommens gode Opdragelse i Almindelighed“.

Disse Tidsalderens Bestræbelser gav sig blandt andet Udslag i, at Pastor Maszmann i Aaret 1800 fik oprettet de maszmannske Søndags-skoler i København, og at man rundt omkring i Provinserne fulgte hans Eksempel. I Aalborg blev den første Begyndelse gjort af daværende Toldinspektør, Kammerraad

Preekmann, og paa hans Befostning gennem Skolelærer J. Reich, som i „Tydske Efterretninger Nr. 31 for 17. April 1804 lod indrykke følgende Bekendtgørelse:

„Da en Søndagskole her i Aalborg kunde være
 „ligesaa nyttig og nødvendig som i Kiøbenhavn og
 „flere Steder, hvor samme har fundet ønskelig Frem-
 „gang: saa har jeg besluttet for Haandværksspende
 „her i Byen strax at begynde med Underviisning i
 „det tydske Sprog, Regnen og Skriven. De som har
 „Lyst til at betiene sig heraf, behage paa næstkom-
 „mende Søndag Eftermiddag Kl. 3 Slet at indfinde
 „sig i det vestre Fløthuus af sal. Conferenzraadinde
 „Braems Gaard igiennem Døren fra Gaden for at
 „lade deres Navne antegne og at blive underrettet om
 „Vilkaarene.

J. Reich“.

Skolen kom i Gang, men om Tilslutningens Størrelse vides intet, dog maa det antages, at Begyndelsen har været ret tilfredsstillende, idet Reich i samme Blad Nr. 4 for 11. Januar 1805 atter averterer om Skolen:

„Da den af mig i Foraaret begyndte Søndags-
 „skole har standset noget, formedelst frue Conferenz-
 „raadinde Braems Gaards Bortfælgelse og i Mangel
 „af et dertil beqvemt Værelse: saa bekiendtgøres
 „herved for de Haandværksskarle, som have betient
 „sig, og de, som for Fremtiden agte at betiene sig
 „af min Underviisning i det tydske Sprog, Regning og
 „Skrivning, at der er sørget for en meget beqvem og

„passende Stue i afgangne Byfoged Wormstrups
 „Gaard, iligemaade for Ildbrand og Lys, samt for
 „fri Skrivematerialier med videre. Herimod betaler
 „enhver Haandværkskarl fra Aftensangs Udgang til
 „Kl. 6 om Aftenen fire Skilling.

„Haandværksdrengene antages til samme Under-
 „viisning fra 6 til 8 om Aftenen, hvorfor de ikke
 „betale noget. Haandværkskarlene melde sig paa be-
 „nævnte Sted næstkommende Søndag fra 3 til 6 Slet
 „og Drengene fra 6 til 8 Slet. Underviisningen tager
 „samme Dag sin Begyndelse.

J. Reich“.

I Februar samme Aar tiltræder Skolelærer
 Poulsen, og Skolen faar Lokaler i Frue Skole;
 Underviisningen omfatter — som det ses i en Be-
 kendtgørelse af 22. Februar s. A. — Tyff, Geografi,
 Historie Regning, Skrivning, Brevstil, Regningers
 Affattelse og Tegning; til Lærer i sidstnævnte Fag
 antages Tegnemester Rottemont, og Pastor Aspach
 nævnes senere som Inspektør.

Imidlertid synes Udgifterne paa Grund af den
 rigelige Tilgang at være blevne Preetzmans for store,
 og i 1806 foretages der en offentlig Indsamling til
 Fordel for den; denne Indsamling indbragte 62 Rdl.,
 og i Marts 1807 havde Skolen en Kassebeholdning
 af 5 Rdl. 80 Sk.; indtil Juni Maanedes Udgang samme
 Aar var der blevet undervist 48 Haandværkskarle
 og 113 Drengene.

Medens Preetzmans Søndagskole op-

rettedes i al Stillehed og temmelig ubemærket, fremtraadte Aalborg Søndagskoler straks med et officielt Præg; deres Tilblivelse skyldes Pastor Andreas Peter Meden, Kapellan ved Vor Frue Kirke, som i en Henvendelse af 27. December 1804 til indflydelsesrige Borgere skriver:

„Iblandt de mange Indretninger, hvorved
 „man i vore Dage søger i vort Fædreland at ud=
 „brede nyttige Kundskaber blandt den Klasse af
 „Mennesker, der allermest behøve dem, fortiene
 „Søndagskoler at ansees som et ypperligt Middel;
 „thi deres Oiemærke er, at Børn, som i deres Barn=
 „dom og til den Tid, de konfirmeredes, ikke have
 „havt Leilighed til at skaffe sig de Indsigter, de
 „behøve for at vorde nyttige Mennesker og duedige
 „Borgere, i disse Skoler kan lære, hvad de ikke
 „vidste og nogenlunde indhente, hvad de have for=
 „sømt: de derimod, som have lært mere og hvis
 „Kundskaber vare fuldstændigere, kunde der faa
 „Leilighed til at voge i Forstands Modenhed og
 „skaffe sig tydeligere Begreber.

„I nogle Aar have deslige Skoler været ind=
 „rettede i Kiøbenhavn og man har Marsag til at
 „glæde sig over hvad allerede er udrettet, ligesom
 „man og med Tillid kan haabe deres Varighed og
 „Tilvæxt. Fra Hovedstaden ere Søndagskoler paa
 „flere Steder indrettede; ja endog paa Landet er det
 „i enkelte Sogne lykkelig udført.

„Alt en saadan Indretning ogsaa vilde være
 „gavnlig i Aalborg, anseer jeg for afgjort og

„tillader mig derfor at bringe dette Unliggende i
„Forflag“.

Fremdeles udvikler han sin Plan for Skolens
Undervisning saaledes:

„At Søndagskolen kunde aabnes med et ind-
skrænket Antal af Elever, med mindre flere og flere
skulde melde sig: at de, som antoges, maatte inddeles
i Klasser, efter som de ere mere eller mindre uvidende,
men Underviisningen maatte for hver Klasse være
særskilt: at Skrivning, Regning og Tegning burde
strax, og siden efter det almeenfatteligste af Natur-
lære, Fædrelandets Historie og Geografie være Under-
viisnings-Gienstandene: at Søndagskolen kunde
holdes i en af Byens Skoler, som paa den Tid ere
ledige“.

Denne Henvendelse havde til Følge, at Borg-
mester Justitsraad Hornsyld den 2. Januar 1805
udsendte „et Circulære til Oldermændene for samtlige
Haandværkerlaug: at de paa de til Nytaar indgivende
fortegnelser over Antallet af ethvert Laugs Mestere,
Svende og Drengene vilde navngive de Drengene, de
ønskede antagne i denne Skole. Drengene, især
alle fattige og uformuende, skulde erholde fri Under-
viisning: og paa det der kunde have noget til
at afholde de til Lærernes Betaling samt fornøden
Brænd og Lys i Vintermaanederne medgaaende
ikke betydelige Udgifter foresloges, om Laugene,
især de største, vilde tegne sig hver for et lidet
aarligt Bidrag af et Par Rigsdaler af deres Kasse
dertil, hvilket dog ganske overlodes til ethvert Laugs
eget Tykke og Leilighed“.

Circularret tilbagesendtes med Paategning om, at det var forevist „Skræder=Hattemager=Drejer=Snedker=Tomrermester=Skomager=Saddelmager=Bager=Smedde= og Bødker=Laugene“.

Derpaa bekendtgjorde Justitsraad Hornsylvd i „Tredde Efterretninger“ Nr. 13 for 10. Februar 1805, at Skolen agtedes aabnet i Marts Maaned samme Aar, og at de, „som maatte attraae at faae Udgang dertil, maatte melde sig Søndagen den 17. Februari om Eftermiddagen i Fattighuusskolen for at vorde antegnede“.

Der meldte sig nævnte Dag 40 Elever af 17 forskellige Professioner, og den 23. Februar indsendte Meden til Direktionen, der bestod af Justitsraad Hornsylvd, Agent Qvist og begge Byens Sognepræster, Schierup og Claudi, nedenansførte Forslag til Plan for Skolens Indretning og Undervisning.

II.

I Henseende til Indretningens Direction.

Under Directionens Forsorg maatte denne Indretning plejes og vedligeholdes: for dem maatte fremlægges Underretning om Skolens Fremskridt, Elevernes Flid og Sædelighed: til deres Omdømme maatte indstilles alt, hvad der kan bidrage til at holde denne Indretning i jævn og stadig Gang: til dem overlades, hvorledes flittige og sædelige bør opmuntres, det være sig ved Belønning eller paa hvilkenkomhelst Maade: af dem haabes Bistand til at faae den skjodesløse bragt til at agte paa sit eget

Bedste, og dem maatte den hele Plan paa det bedste være anbefalet!

B.

Henseende til Inspektion i Læsetimerne.

Hr. Pastor Roth, Hr. Doctor Frost, Hr. Adjunct Thomsen ere villige til i Forening med mig vederblis at være tilstæde hver Søndag. Vi vil sørge for, at Orden og Sædelighed hersker, at hver passer sin Gierning og at det i det hele gaaer til, som det sig bør. For desto bedre at fremme dette Ojemærke — uden hvilket Indretningen maatte opløses — anskaffes en Journal, hvori hver Søndag anmærkes af den, der er tilstæde, hvilke mødte samt Flid og Sædelighed bedømmes.

C.

Lærerne.

Læreren i Fattigskolen Hr. Emmichsen og Seminaristen Hr. Sand ere villige til at undervise Eleverne i Skrivning og Regning, Hr. Tegnemester Wandall i Tegning.

D.

Læregienstandene.

Skrivning, Regning og Tegning torde strax blive det, hvorpaa mest burde drives: fra dette første Skridt kunde den videbegierlige Ungling ledes alt videre: han kunde modtage Underviisning om sit Fædreland, skærpe sine religiøse og moralske Indsigter og lære, hvad der interesserer den duelige

og i sin Stilling nyttige Borger og dertil skal villig rækkes ham hjælpsom Haand.

E.

Elevernes Klassification.

Eleverne inddeles efter deres gode eller maadelige Anlæg, større eller færre Kundskaber, større eller mindre Ærvillighed, i tvende Klasjer, af hvilke Fremfærd og Flid hiemle Plads til første, men forsjømte Kundskaber maa nøjes med den anden.

F.

Skole=Disciplin.

Den forsjømmelige tilholdes igiennem sin Mester at møde til bestemt Tid og at vise vedholdende Flid: møder han desuagtet ei, og er i øvrigt stødelsesløs i at passe Underviisningstiden og bliver borte flere Gange, udeluffes han og hans Plads besættes. *) I Skolen taaes intet, der vidner om Ryggesløshed: det bør forebygges ved Udvarsel, men nytter Udvarsel intet, da revses den skyldige, og denne Revselse — er Udeluffelse fra et Gode, der forsætlig forkastes.

G.

Indretningens Udgifter.

- a) En Skole Journal.
- b) Lys og Varme i Vintermaanederne.
- c) Hvad der tilstaaes Lærerne for deres Underviisning.
- d) Skrive- og Tegnebøger samt øvrige Skrivematerialier, til hver faaer anskaffet det fornødne.

*) En af Søndagskolens Elever var i lang Tid borte og ansaaes altsaa udeluft; men han meldte sig og bad om paa ny at vorde antaget: det skede, og han vjste fra den Tid megen og stadig Flid

Indretningens Hielpeskilder.

Den begynde, den fortsattes og den bringes til alt større Fuldkommenhed ved ædle Medborgeres Understøttelse, og det være disses Løn, at Indretningen vorder, hvad der ønskes!!!“

Direktionen godkendte Forslaget, og den 28. Februar averteredes i „Jydske Efterretninger“ Nr. 18, at Søndagskolerne vilde tage deres Begyndelse d. 3. Marts om Eftermiddagen Kl. 4 i Fattigskolen, og Mestrene anmodedes om „denne og følgende Søndage efter deres Leilighed at være tilstæde for at opmuntre Skolens Elever“.

Den 3. Marts 1805 aabnedes saa Søndagskolerne i Direktionens og enkelte Mestres Overværelse; de 40 Elever deltes efter en foretagen Prøve „paa deres Skrivt“ i to Klasser, og 22 ønskede at tegne; Undervisningstiden fastsattes til Søndag Eftermiddag Kl. 5—6; 1. Time Tegning, 2. Skrivning og 3. Regning.

Allerede inden Maanedens Udgang meldte sig 9 nye Elever. „Ni og fyrgetyve og maaske nogen flere ere for mange i en Skole“, skriver Meden til Direktionen, og „af bemeldte 49 tegne allerede 29 og 3 ønskede sidste Søndag ogsaa at nyde dette Gode: de, som allerede have begyndt, ere enten nogle, som have lært noget af Tegning, førend de kom i denne Skole, eller andre, som intet havde lært. Disse $\frac{2}{3}$ og hine $\frac{1}{3}$ “.

Hvad Skrivningen angif havde man gjort den

Erfaring, at Eleverne vare „enten gode eller maadelige eller flette.“ Der var derimod ikke regnet saa meget, at de deri kunde klassificeres. Paa Grund af den store Tilslutning foreslaar Meden derfor, at der bliver to Søndagskoler, en i Fattigskolen og en i Grotums-skolen; Forslaget tiltraadtes af Direktionen og realiseredes den 5. Maj. Wandall fik Tegning i begge Skoler, og Skolelærer Nørgaard fik Regning og Skrivning i Grotums-skole. Skrive- og Regnelærerne lønnes hver med 24 Rdl. aarlig — de 10 skulde være for Undervisningen, de 10 for Lys og Varme og de 4 for Skrivematerialier. Tegnemester Wandall fik 20 Rdl. aarlig.

For at skaffe de til Skolens Drift nødvendige Midler udsendte Direktionen d. 13. Marts 1805 en Henvendelse til Byens Borgere og Løngene om at tegne sig for Bidrag; der indkom fra 9. Løng og 35 private 126 Rdl.; Aarets samlede Udgift beløb sig til 111 Rdl. 5 Mk. $\frac{1}{2}$ Sk.

Undervisningen syntes straks at være kommet i god Gænge, i hvert Fald udtaler Pastor Meden sig med megen Tilfredshed om de gjorde Fremskridt saavel i Skrivning som i Tegning, særlig i sidste Fag — „Om den værdige Lærers anvendte Flid og Duelighed, eller Unglingens Lærvillighed og Eyst til Tegning, eller begge Dele dertil er Aarsagen, det vil undertegnede ikke bestemt afgjøre, men han er overbevist om det første og han formoder det sidste“. Fra flere Mestres Side blev der vist Interesse for Skolen ved at holde Eleverne til stadig Flid; en enkelt — hvis Beskedenhed næppe tillader

Pastor Meden at nævne hans Navn — sendte hver Søndag en Seddel med sine Drenges, hvori anførtes, „naar de forlod hans Huus for at gaae i Skolen“.

Søndagen den 2. Marts 1806 højtideligholdtes for 1ste Gang paa Raadhuset Skolens Stiftelsesdag med tilhørende Præmieuddeling og Fremlæggelse af Elevarbejder. Stifts-befalingsmanden, Hrr. Kammerherre Pentz, forøgede Højtideligheden ved at holde en Tale om „Stiftelsens Gavn og Vel“, og til Stede var „Skolernes Directører, Inspectorer, Lærere og mange af Indretningens Velyndere.“ Der uddeltes 8 Præmier, bestaaende af „Guldfarvede Medailler af ulige Værd og med forskjelligt Præg, som betegnede religiøse Ideer med indflettede Forestillinger om Flid og Flidens Løn“.

I det næste Skoleaar fra Marts 1806 til Marts 1807 fortsattes Skolernes Virksomhed usforandret. Den 12. Marts 1806 udsender Direktionen paa ny Indbydelse om Tegning af Bidrag, og der indkommer 146 Rdl. En betydelig Ekstraindtægt faar Skolen ved Bortlodning af et den af Vinhandler Bock skænket „Qvodlibet“ — et Stillebenestykke — der indkom derved 114 Rdl., saa Skolen havde god Grund til „at sætte megen Pris paa denne Hrr. Bocks Opofrelse af Flid og Talenter“.

I Slutningen af Skoleaaret henvendte Pastor Meden sig til Kammerraad Preeßmann med forslag om en Sammenslutning af frue Søndagsskole og de offentlige Søndagsskoler, i det han paapegede det uheldige i, „at en offentlig og en privat Ind-

retning af et Slags bestaae i en By ved Siden af hinanden. Elever gif over fra hin til denne og fra denne til hin; ja det maatte befrygtes, at den ene Stiftelse kunde i Tiden undergrave den anden, hvorpaa jeg blot vil anføre dette Exempel: i Aaret 1806, omtrent paa samme Tid, som Publikums Bidrag til Fattighus- og Grotums Søndagskolerne indsamledes, samlede ogsaa Bidrag til frue Søndagskole, og jeg behøver ikke at anmærke, hvilke følger det i Fremtiden kunde have haft“.

Under forventet Bifald af de offentlige Skolers Direktion foreslaar han derfor Preetzmann at sammensmelte alle tre Skoler, saaledes at „de ansees for een Indretning, under een Direktion og øse af een Kilde“.

Preetzmann skulde tiltræde Direktionen, og Elevarbejderne fra frue Skole forevises sammen med de øvrige Skolers paa den forestaaende Stiftelsesdag.

I en Skrivelse af 7de Febr. 1807 bifalder Preetzmann Forslaget under Forbehold af, at Lærere og Inspektør ved frue Skole bibeholdes, og at denne Skole ogsaa i Fremtiden bliver alene for Svende og Dreng.

Ordningen bifaldes af Direktionen for de offentlige Søndagskoler den 20de Februar, og den 1ste Marts fremtræder Sammenslutningen for Offentligheden ved Afholdelse af Stiftelsesfest med Præmieuddeling for samtlige Søndagskoler. Biskop Jansen holdt Festtalen om Emnet „at Menneskets Stræben for at afhjælpe sine Mængder er ædel og hæderfuld“, og Stiftsbefalingsmand Pentz foretager Ud-

delingen af de 8 Præmier, der var af samme Slags som forrige Aar.

Skolerne havde i høj Grad forstaaet at vinde Offentlighedens Interesse og Velvillie, og „Publikum understøttede med udmærket Goddædighed Søndagskolerne“, idet der i 1807 indkom 220 Rdl. og 1 Mk., og Tilgangen af Elever er stadig stor, hvad der ses af de medfølgende skematiske Tabeller.

I de nærmest følgende Aar arbejder Skolerne jævnt og ihærdigt, Elevantallet er temmelig konstant — omkring 200 — og Hovedundervisningsfagene er stedse Tegning, Skrivning og Regning, men den utrættelige Meden gør Forsøg paa at indføre nye Fag.

I 1808 indstiller han til Direktionen: „om det ikke vilde være godt, at Vejledning til Sang og Ovelse i at synge blev en Lære-Gjenstand i Søndagskolerne. Jeg behøver ikke at anmærke, at Sang stemmer Mennesket til Glæde og Blidhed og Velvillie, og at den efterhaanden har religiørende Indflydelse paa Menneskets Hjerte.“ Kantor Kabel lovede beredvillig at undervise i Fattighusskolen hver 14de Dag fra 5—6, og „ønskede ikke anden Løn, end den, at hans Bestræbelse for at give større Sands og Smag for Sang maa lykkes“.

Undervisningen blev optaget, men Preetzmann var ikke ganske tilfreds dermed, idet han forment, at „med Haandværksfolk bør fornemmelig have Hensyn til Religions-Undervisningen, at de lære at kende Pligterne mod Gud, sig selv og sine Medmennesker, og dernæst saa meget af Historie, Geografie,

Skrivning, Regning og Tegning, som ethvert Selskabs-Medlem bør vide for at være en god nyttig Borger i Staten.

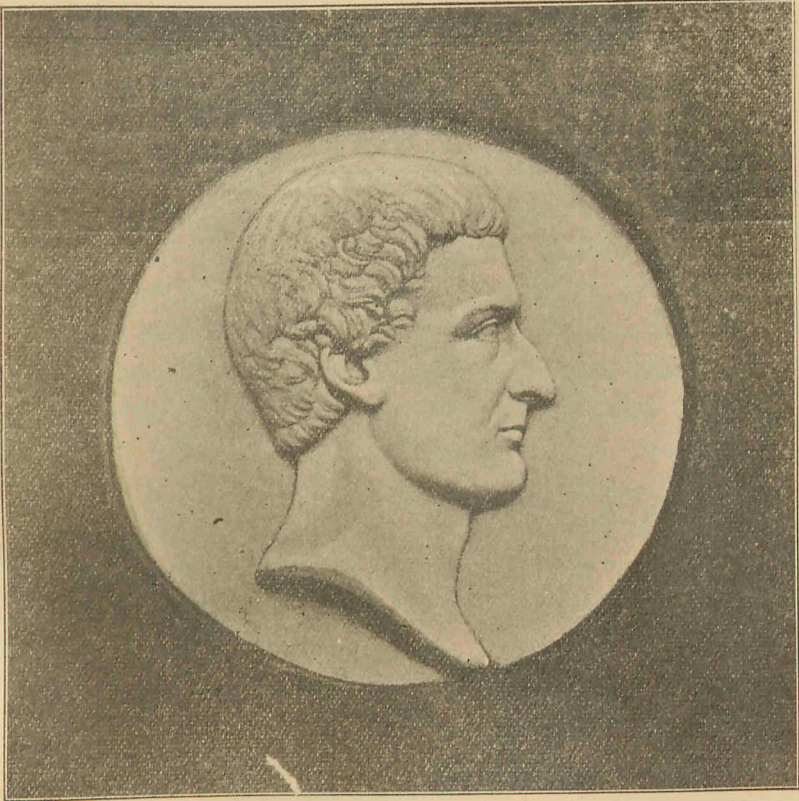
Den Tid, som fra disse væsentligste Kundskabers Erhvervelse maatte blive tilovers i Søndags-skolerne, formener jeg kunde til større Nytte anvendes til moralske Forelæsninger og Forstands Øvelser, hvor-til Rochous Børneven, Faust's Sundheds-Catechismus og Coustants Levnets Historie kunde være passende Bøger, hvoraf nogle Exemplarer for Skole-kassens Regning maatte anskaffes“.

Meden sympatiserer med Preekmanns Forslag, og udtaler i sin Beretning om Søndags-skolerne, at han gerne paa en eller anden Maade ønskede at bringe det til Udførelse.

I August 1810 optages „Modersmaalet“ som Undervisningsfag for Eleverne i Fattighus- og Grotums-skolen; Meden var selv Lærer, og en Fremstilling, han har givet af sin Undervisningsmetode, viser, at han har grebet Sagen praktisk og fornuftigt an.

I Geografi var der allerede tidligere — i hvert Fald fra 1808 — undervist i frue Skole. 1811 optoges faget ogsaa i de to andre Skoler, ogsaa heri er Meden selv Lærer, og der gennemgaas „de almindelige Forestillinger om Verdens Inddeling, om Europa, Fædrelandet og dets Nabostater“; senere optager han ogsaa Fædrelandshistorie efter „Soldins patriotiske Handlinger“.

De aarlige Stiftelsesfester med Præmieuddeling fortsættes stadig. Som Præmier benytter man fra



Etatsraad Chr. Preekmann.

Et Billede af Pastor Meden har det ikke været muligt at skaffe til Veje.

1809 Bøger „efter Ungdommens Tarv, som Hrr. Sadolin besørgede smukt indbundne i Futteral med Inscription, der tilkendegav, hvorfor Bøgerne uddeltes“. De Loosiske Medallier kunde nemlig ikke faas paa Grund af Krigen. Som Eksempler paa de uddelte Bøger anføres: Lahdes Billedsprog, Soldins Samling af patriotiske Handlinger af Danske og Norske, Staals Visdomsbog og Simkildes Bidrag til Selvkundskab. Fra 1809 „nævnes med Bærrømmelse“ en Del Elever foruden de præmierede.

Det er i Begyndelsen Honoratiores, der fører Ordet ved Stiftelsesfesterne f. Ex. Pastor Dr. Claudi: Billedet af den forædlede, dydige og hæderlige Haandværker; Biskop Jansen: Den gavnlige Indflydelse, vore Søndagskoler have paa Statens Velstand og Hæder; Provst Schierup: Var Fortiden bedre end Nutiden, og have vi Aarsag til at frygte for, at Eftertiden skal vende værre end den Tidsalder, i hvilken vi leve?. Senere maa Meden selv jævnlig holde for, og han taler om Emner som: „at den der i sin Ungdom har lært noget nyttigt og har faaet en til sin tilkommende Bestemmelse svarende Uddannelse, sikres derved fortrinligen for Armod og dens ulykkelige følger“, og „hvorledes næres og vedligeholdes Kærligheden til Fædrelandet“.

Hvad Skolens pekuniære Status angaar, da strømmede Bidragene stadig rigeligt ind, og man fandt stedse ny Indtægtskilder.

Taler af Biskop Jansen, Pastor Claudi og Meden bleve trykte og solgte til fordel for Skolen

og indbragte betydelige Beløb, ialt cirka 150 Rdl. Kantor Kabel giver 3 Koncerter med velvillig Assistance, som indbringer Skolen næsten 600 Rdl., og to andre Koncerter, en af Skuespiller Knudsen i 1810 og en af Knudsen og Kapelmusikus Foght i 1812 giver et samlet Overskud af ca. 550 Rdl.

„Ved Nytaarstid 1815 tilbød Hrr. Organist og Stadsmusicant Heis at opføre en Concert til Bedste for Søndags-skolerne. Med overraskende Glæde modtog Søndags-skolerne dette Tilbud, deels fordi Indtægterne af de foregaaende Concerter havde været betydelige og deels fordi man havde Grund til at haabe, at flere vilde understøtte dette hans velvillige Tilbud. Haabet, hvormed man saae Udfaldet af denne Concert i Møde, opfyldtes paa en saare behagelig Maade; thi man erfarede atter de skønne Kunstners blide og velgjørende Indflydelse til offentlige Indretningers Fremme. Forsamlingen var saa talrig, som Rummet tillod og Indtægten saa betydelig, at den ikke har været større ved lignende Anledning; men sjelden var ogsaa den Forening af Talenter, som med den ædelste Godhed, uførtroedneste Beredvillighed og hjerteligste Ønske at fremme Øjemedet anvendte Alt, for at skaffe Concerten det udmærkede Bifald, som den fandt. Regiments-Chefen for tredie jydsk Infanterie-Regiment, Hr. Oberst og Ridder Castonier, tillod med den mest forekommende Velvillie, at saa mange af Regimentets Hoboister, som behøvedes, maatte assistere ved Concerten. Concerten opførtes den 15. Januari 1815, af følgende Indhold:

Første Deel.

1. Overture.
2. Forte-Piano-Concert, der spilles af Frue Kammerherrinde Moltke.
3. Aria, der blev sjunget af Frue Cancellieraadinde Kløcker.
4. Fløjte-Concert, der blæstes af den unge Kuhlau.

Anden Deel.

1. En Duet, der blev sjunget af Frue Cancellieraadinde Kløcker og Hr. Syngemester Qvist.
2. Variationer til Forte-Piano, der spilles af Frue Kammerherrinde Moltke.
3. En Aria, der blev sjunget af Hr. Qvist.

Med Ærbødighed og Taknemmelighed bevare Søndagskolerne Mindet om alle de Ædle, der hjalp til Udførelsen af en Hensigt, som Nutiden paastjønner og Efterslægten velsigner. De frydes ved at prise det Borgerfund, i hvis Skygger denne Indretning spirede, fredeedes og vedligeholdtes i 10 Aar, og hvoraf de paa ny ved denne Anledning høstede rige Frugter. Maatte kun disse Skoler ret lægge paa Hjerte, hvad der ved denne og saa mange andre Lejligheder er viist for deres Skyld, at de ret kunde lønne deres Velgjørere paa den fjæreste og behageligste Maade, ved at gjøre Fremskridt, der kan være dem selv værdige og deres Velgjørere tæffelige".

Der solgtes 280 Billetter, som indbragte 324 Rdl., og da Udgifterne kun udgjorde 23 Rdl., skaffede Koncerten Skolen en Indtægt af 301 Rdl.

Udgifterne stiger ikke i samme Forhold som Indtægterne, skønt Lærerlønnen forhøjes fra 24 til 40 Rdl., deraf 15 for selve Undervisningen, 20 for Lys og Varme og 5 for Skrivematerialier, og Skolen opsparer sig efterhaanden en Kapital, der allerede i Juni Termin 1812 beløber sig til 3882 Rdl. 3 Mk. 14 Sk.

Meden udtaler derfor i Martsberetningen for dette Aar det Haab, at Søndagsskolerne snart maa kunne bestaa ved sig selv og bestride Udgifterne ved deres egne Kapitaler.

En væsentlig Grund til Skolens økonomiske Fremgang var det af Frøken Frederikke Juliane Charlotte de Gabell til Fordel for Skolen stiftede Legat. Frøken Gabell, der døde d. 28. Octbr. 1810, havde efterladt sig et Testamente, hvori fandtes følgende Bestemmelse, som sikkert skyldes Paavirkning fra Preekmann, der var Kurator i Boet:

„Giver jeg til en fast Fond for Søndagsskolerne her i Byen 1000 Rdl., siger et tusinde Rigsdaler, som udbetales til nærværende eller efterkommende bemeldte Skolers Direction, for paa bedste og mest hensigtsmæssige Maade at anvendes, dog saaledes, at Kapitalen mod lovmæssig Pant som for Umyndiges Midler besørages paa Rente udsat, og at Renten deraf, saa vidt tilstrække kan, steds anvendes til Udgivernes Betaling for den af Hrr. Justiceraad Preekmann paa Frue Kirkegaard indrettede Søndagsskole. Af min øvrige Formue skal efter min Død min sparsommelige Begravelse og min Giæld, om jeg nogen efterlader mig, samt

Skiftets Beføstning udredes, og skulde jeg ikke nærmere finde for godt at disponere over den endelige Beholdning af mine Midler, da skal samme til bemelte Søndagskolors Fond henfalde for om muligt ved sammes Hielp ogsaa at kunne indrette en Søndagskole for Pigebørn, hvori de foruden Christendom, Regning og Skrivning maatte undervises i nyttige Haandarbejder og Huusholdnings-Sysler, for at blive des lykkeligere som Tienstetvende og Huusmødre i Fremtiden".

Man kan derfor nok forstaa Pastor Medens Begejstring, naar han i sin Aarsberetning for 1812 udtaler: „I Følge denne Bestemmelse — der til evig Tid er et Hædersminde om, hvad ædel Gamelyst kan udrette til Held for Nutid og Eftertid, og hvorved Frøken Gabell vil regnes blandt de givende af Qvindeskønnet i vort elskte Fædreland, hvis Minde lever i priselige Indretninger — havde altsaa Søndagskolorne i Aalborg grundet Haab til i Fremtiden at se deres Fond forøget med en betydelig Tilvæxt".

Skolen fik i Juni Termin 1812 udbetalt som de $\frac{9}{10}$ af, hvad der tilfaldt den, 1350 Rdl., Resten 95 Rdl. 3 Mk. 10 Sk. indbetalt ved Boets endelige Opgørelse i Januar 1813.

Frøken Gabells Ønske om Oprettelse af en Søndagskole for Pigebørn blev ikke til Virkelighed, først langt senere — 1880 — oprettedes en særlig Afdeling for Kvinder.

De ulykkelige Pengeforhold forud for Statsbankerotten i 1813 øvede selvfølgelig ogsaa deres Indvirk-

ning paa Skolerne. Meden, der hidtil havde disponeret over og administreret Skolernes Formue, fremsætter det Ønske, „at Søndagskolernes Kapital maa indlemmes blandt Aalborg Stifts publike Midler, for at han i disse vanskelige Tider kunde undgaa det Ansvar, der er forenet ved at have offentlige Penge under privat Bestyrelse“, Direktørerne imødefom hans Ønske, og i Juni Termin 1812 indbetaler han 1200 Rigsbankdaler, der efter det lørbefalede Omsætningsforhold svarede til 7200 Rdl. Courant.

Skolens Formue paa dette Tidspunkt var kun 7057 Rdl. og 53 Sk. Courant, de resterende 160 Rdl. 43 Sk. blev udlagt af Meden.

Skolerne forvandt dog forholdsviis let det betydelige Tab, thi trods de daarlige Tider indgaaer i de følgende Aar Bidragene stadig rigeligt, og Meden maa have forstaaet at holde Interessens for deres Virksomhed ved lige; i 1814 betænkes de endogsaa med et lille Legat paa 50 Rdl. fra Bogholder Soetmann ved Sufferrafinaderierne.

Ifølge Medens sidste Aarsberetning er Skolens Formue i Juni Termin 1817 allerede vokset til 5718 Rbd. 93½ Sk., hvoraf 2600 Rbd. ere anbragte blandt Aalborg Stifts offentlige Midler.

Et af Købmand Søren Hvidberg i 1812 stiftet Legat paa 200 Rdl. til Fordel for frue Søndagskole kom først til Udbetaling efter hans Død 1826 med 50 Rbd. Sølv.

Ogsaa paa anden Maade vises der Skolen Interesse. Grevinde Schimmelmänn, der i mange Aar ydede et Bidrag paa 10 Rdl. („et uforglemmeligt

Minde om den ædle Hndest, som derved vistes Skolerne“) betænkte dem end yderligere i 1815 med noget særdeles godt Tegnepapir, og det var en sjælden kostbar Vare; Alret i Forvejen havde Pastor Meden maattet forskrive Tegnepapir fra København, hvoraf det dyreste (hollandsk Elefant Tegnepapir) „efter en nøjagtig Beregning“ ikke kunde overlades Eleverne for mindre end 1 Rdl. Arket. Erfaringerne havde nemlig „lært, at endog nogle af Søndags skolernes bedste Elever ikke med tilstrækkeligt Held kunde fuldføre deres Tegninger, fordi de ikke heri Byen kunde faae andet end almindeligt Papiir, som dertil ikke var tienligt“. Meden indkøber for 96 Rdl., og han vil „hellere langsomt indsamle Pengene end derved foraarsage Skolernes Fond nogen Opofrelse“.

Komtesse Wedel Jarlsberg i Aalborg skænker „nogle Ornaments Tegninger, hvorved en betydelig Mangel blev afhjulpen“, og „Hr. Møller i Aalborg — som skylder afdøde Geheimeconferenceraad Marcus Gerhard Greve af Rosencrone, at han i sin Ungdom nød baade Underviisning paa det Kongelige Charlottenborg Akademie og desuden privat Underviisning, og ved sin Fratrædelse som Vært i Klubben Enigheden, hvor han i tolv Aar havde underholdt sig og sine, paaafjønede, hvad Klubben havde tilstaaet ham til aarlig Hjælp for sig og sine — skænkede af disse to Grunde, nemlig af 2Erbødighed for Greve Rosencrones Minde, der har været hans Velgjører, og af Erkendtlighed mod Klubben, Aalborg Søndags skoler i 1815 de af ham paa Akademiet

udarbejdede 15 Tegninger, der vare Frugten af hans Ungdoms heldige og vel anvendte Flid".

Fra Vinhandler J. N. Bock og Boghandler Rottbøll Sadolin modtog Skolen i 1816 forskellige Kobberstykker og Blomstertegninger — „Beviser paa ædelt Borgerind, som Skolerne ved hensigtsvarende Benyttelse i Fremtiden vil gjøre sig mere og mere værdige til“.

I 1815 skænkede Blikkenslager Meyer 6 Stykker Skrivetøjer „af eget Arbejde og ulige Værdi til Præmier for Eleverne. Disse Stykker vare af den fortreffelige Kunstner saa ypperlig udarbejdede, at dersom de skulde have været betalte, vilde de have kostet en betydelig Summa: især var den første Præmie, et Skrivetøj i Form af en Piedestal med en antik Urne, hvori alt det fandtes, der bruges ved Skrivning og Tegning, — et Kunstproduct, der var præget med fortrinlig Elegants og Skjønhed.“ Denne første Præmie uddeltes til Skomagerlærling Johannes Reich, „hvortil ogsaa meget bidrog, at han er et særdeles fattigt Barn, og ved denne hæderlige Udmærkelse maatte opmuntres til gavrig Virksomhed sin hele Fremtid“.

Det blev efterhaanden Skik, at de aarlige Stiftelsesfester indleddedes og afsluttedes med Sang af Eleverne og Musik af Kantorerne Greger Jensen og Heis; og Sangene toges i Almindelighed fra Biskop Hiorts Sangbog for Haandværkerstanden til Brug i Søndagskolerne.

Ved særlige Lejligheder „overraskedes de Tilstedeværende ved smukt malede Transparenter af Læseren

i Tegning Hr. Bruun." I 1815 forestillede det „Freden personificeret og en treffende Ufbildning af vor elskede Konge, ved hvem Freden vendte tilbage“; i 1816 helligedes det Etatsraad Qvist's Minde, „som et svagt Erkiendtligheds Bevis for 10 Aars Omsorg, Pleie og Opforelse af Aalborg Søndagskole“.

I 1817 hædredes Grevinde Schimmelmans Minde, og i 1818, da der til Eleverne uddeltes Reformationskæpenge, prægede Aaret forud ved 300 Aarsfesten, fremstilledes et „udtryksfuldt Billede af Luther“.

Paa Kongens Fødselsdag 1816 anbragtes i Fattigskolens Vinduer „to transparente Stykker“ udførte af to Elever; det ene „forestilte et Anker, hvilende paa en Støtte; en Haand, som kom frem af en Sky; øverst var et Forsyns Øje. Ved denne forestilling antydedes Haabet om Søndagskolernes Fremskridt. Stykket havde denne Inscription: Se Kundskab vækker Stræbsomhed: den vinder Agt, for Siælen Fred“.

I 1818 forflyttedes Meden til Fredericia, og det kendtes snart, at Skolens „fortienstfulde og nidficere Forstander og Bestyrer“, der stadig havde været Sjælen i hele Virksomheden, var borte; og det saa meget mere, som de Mænd, der sammen med ham havde sat Virksomheden i Gang og stadig omfattet den med den mest levende Interesse, efterhaanden faldt fra. Skolelærer Reich var allerede

død i 1816, „og ligesom Hr. Etatsraad Preekmann frivilligen hædrede ham, ved at ledsage ham til sit Hvilested; saaledes fulgte og bar en stor Deel af Søndagskolerne Lærere og Elever ham til Graven. Søndagskolerne havde i Anledning af hans Begravelse en Udgift af 14 Rdl.“. Etatsraad Qvist, Skolens mangeaarige Kasserer, var, som allerede nævnt, død i 1815, og Preekmann, der til det sidste vedligeholdte sin store Interesse for Skolerne, og „støtt Olding, saalænge hans Kræfter tillod det næsten hver Søndag var til Stede ved Underviisningen“, døde i 1827.

Efter Medens Forslyttelse udgives Aarsberetninger ikke mere, medens dog Byens Aviser fremdeles indtil 1821 indeholder Beretninger om de aarlige Stiftelsesfester med Præmieuddeling; men det træffer undertiden lidt langt hen paa Aaret, inden man bliver færdig til at afholde dem, og Aarsberetningerne er mere korte og knappe end forhen; fra 1822—1827 hører alle offentlige Meddelelser op, dog fremgaar det af Regnskaberne, at der har været afholdt Stiftelsesfest indtil 1824, og Lærernes Lønningskvitteringer beviser, at Underviisningen stadig har været i Gang. Fra 1827, hvor Direktionen delvis fornyes, offentliggøres Regnskabet hvert Aar i „Aalborg Stiftstidende“, og der synes for en kort Tid at være en opblussende Interesse for Skolen; den bliver dog kun af kort Varighed, hvilket maaske turde fremgaa af, at efter et Direktionmøde den 20. Maj 1832 afholdes der intet nyt Møde for den 29. August 1849, i hvert Fald

melder Skolernes Forhandlingsprotokol intet derom. Elevantallet veksler, men er gennemgaaende i Tilbagegang; i 1820 var det 130, i 1827 var det 70, største Delen i Tegneskolen, der stadig var bedst besøgt; i 1826 var Elevantallet i Skrive- og Regneskolen kun 6.

Paa dette Tidspunkt fik imidlertid Skolen en særdeles dygtig Skrivelærer i Skolelærer Petersen ved „den indbyrdes Undervisningskole“, og Elevantallet i denne Afdeling vokser igen. Petersen skriver i en Indberetning til Direktionen af 31. August 1831, hvori han anmoder om en ny Protokol: „Den 10. Septbr. 1826 blev Underviisningen for benævnte Skole mig overdraget; paa hvilken Tid kun 6 Elever søgte Underviisning i disse Gjenstande med Undtagelse af Skolebørn, der strax traadte tilbage, men inden samme Aars Udgang var Antallet voret til 20, næste Aar forøgede det sig til 30, og senere er det steget til 42 Elever. Fra sidstnævnte Dato til nu, det er 5 Aar, have ialt 110 Elever, Karle og Dreng, besøgt Skolen, nogle meget og andre mindre, af hvilke de fleste, fra ganske uvidende af, have lært saameget, at de, som Haandværkere, godt kan hjælpe sig, og ikke faa have udmærket sig ved en smuk og rigtig Skrivt. Kuns Enkelte have ønsket Underviisning i Regning. Dags Dato staae endnu 36 Elever i Nr., der deels stadigen deels afveglende søge Skolen, og af hvilke de fleste ere flinke. I Skolen hersker den bedste Orden, og blandt Eleverne den skønneste Harmonie“.

Herefter angives i en lang Narrække intet om

Skolernes Elevantal, men Lærerlønnen er fra 1838 — 49 (inkl.) konstant, nemlig 66 Rdl. 64 Sk.; fra 1822 undervises der kun i 2 Skoler, og i et enkelt Aar (1827) kun i en Skole. For at skaffe Tilgang til Skolen faar Direktionen i 1828 Magistraten til at rette en Henvendelse til Laugene om at interessere sig for, at de ældre Svende søge den, og for at modvirke Forsømmelserne, som er og allerede den Gang var en Hemske for Undervisningen, begynder man saa tidlig som i 1828 at sende Meddelelser til Mestrene, med Forespørgsel om Grunden til Udeblivelserne, og det synes som om, man stadig er vedblevet dermed. Mestrene var ikke altid flinke til at holde Eleverne til Skolen. I 1841 udsendte Skrive- og Regnelærer Petersen paa „den høj-
respective Directions Befaling“ en Forsømmelsesliste over 14 Elever, der uden at angive Grund var udeblevne; han anmoder „efter Directionens inderligste Ønske de Herrer Laugsmestre om at drage al mulig Omfarg for, at deres Læredrenge saa vidt mulig søge Søndagskolen, hvor de ved stadig Flid kunne erholde en saadan Kundskab i Skrivning og Regning, som de ikke have fundet opnaae i den barnlige Alder, og som er saa saare nødvendig for enhver Mand i hvilken som helst Stilling, og — fornemmelig i vore Dage“.

De fleste Mestre angav som Grund, at Lærlingene ingen Lyst havde, og Direktionen tilføjer paa Løstens Fod: „Af nogle af de givne Vedtegninger vil det erfares, hvorkid det er Mestrene om at gjøre, at deres Lærlinge søge Skrive- og

Regneskolen for der at modtage Underviisning, henhørende til deres Gavn og Bedste i Fremtiden".

Eigesom Mestrenes Interesse efterhaanden blev mindre, saaledes svækkedes ogsaa den almindelige Interesse for Skolen. Indtil 1824 indsamledes private Bidrag paa et enkelt Aar nær, hvor imidlertid Skolen fik en lignende Indtægt ved en Koncert, men Bidragene gik stadig nedad, og den sidste Indsamling gav kun 61 Rdl., derefter indsamledes ikke private Bidrag før i 1872—73.

Ingen faldt nu mere paa at betænke Skolen med Legater, og Gaver kommer der heller ikke mange af; i 1826 skænkede Komtesse Medel Jarlsberg en Talerstol til Brug ved de aarlige Stiftelsesfester, som da allerede var ophørt, og i 1828 modtog Skolen Tegninger fra Frk. Preekmann, det kgl. Akademi og en uærvnt Giver.

Gaven fra Akademiet bestod af 2 Expl. af „Geometrisk Tegnelære“ og 24 Stk. Tegninger. Bogbinder Sadolin „satte uden Betaling en Del af Tegningerne paa Pap og forsynede dem med couleurt Kant.“ 1827 lovede „Aalborg Stiftstidende“ at optage Skolens Aarsregnskab gratis, men Regnskaberne viser, at Velwillien ikke varede længe; derimod vistes der Skolerne en mere varig Støtte fra Skolebestyrerne Stephansen, Olsen og Gregersen, som indtil Tegneskolens Flytning til Borgereskolen i 1846 gav gratis Lokale, Lys og Varme.

Efter Medens Forflyttelse ophørte som allerede nævnt Udgivelsen af Aarsberetningerne med det aarlige Regnskab.

Kasfererposten var efter Statsraad Qvist's Død i 1815 overtaget af Borgmester Hornsyld, som efter Juni Termin 1817 (sidste Marsberetning) i en Aarrække slet ikke førte noget egentligt Regnskab for Skolen, ikke engang Lærerne fik deres Løn regelmæssig men kun et Beløb nu og da; de to Lærere havde stedse Penge tilgode, hvorimod den tredie, Tegnemester Bruun stadig lever paa Forskud. Allerede 1817 faar han et Forskud paa 100 Rdl., som jævnlig fornyes, i 1826 beløber det sig til 167 Rdl. 64 Sk. og, „hvis Bruun informerer til Marts 1827 og derfor erholder 34 Rdl., saa bliver han dog skyldig 133 Rdl. 64 Sk.;" dem fik han aldrig aftjent, thi han fratraadte i 1828.

1826 tager Direktionen sig endelig sammen, og Pastor Gad, der har overtaget Kasfererposten, udarbejder efter Hornsylds Optegnelser, indhentedede Oplysninger fra Meden og „de fremlagte Opgørelser og Bilage“ et pro forma Regnskab for hvert af de foregaaende Aar, hvilket Regnskab gennemgaaes og godkendes af de øvrige Direktionsmedlemmer og revideres af Stiftamtmanden. Opgørelsen skete netop i rette Tid, thi Skolen undgik derved, at dens konstante Beholdning, 335 Rdl. og 76 Sk., kom til at indgaa i Hornsylds Fallitbo, hvorved den for den allerstørste Del vilde have været tabt; Boet gav nemlig kun en Dividende af $5\frac{1}{12}$ Sk. pr. Rbdlr.*) Det ses af Gads Opgørelse, at Status i 1826 ser saaledes ud:

*) Hald: Aalborg fattigvæsens Historie.

- a) „Indestaaende i Bispe-
 embedet 1000 Rdl. Sølv.
 b) „hos den Fleroniske Staal-
 fabrique 400 „ Sedler.
 c) „hos Torslev Skole-
 distrikt 1200 „ „
 d) „hos Pastor Meden . . 1300 „ „
 e) „i Sparekaseni Aalborg 301 „ „ 32 Sk.
 f) „contant Beholdning. . 54 „ „ 44 „

De tre første Poster udgør de 2600 Rbdl., som i 1817 var anbragt blandt Stiftsmidlerne.

Pastor Medens Gæld begynder i 1816, og da han i 1818 forflyttes, skylder han Skolen 1100 Rdl., for hvilket Beløb han udsteder en Obligation. Han har muligvis været en daarlig Økonom og har været saa optaget af sine filantropiske Virksomheder, at han derover ikke har faaet Tid til at passe sine egne Sager, og Tidens uheldige Pengesforhold efter Statsbankerotten har sikkert ogsaa berørt ham som Ejendomsbesidder; han ejede et Hus paa Nørregade, som han ved sin forflyttelse maatte afhænde — rimeligvis med Tab; og hertil kom end yderligere, at han efter 1813 ingen Løn havde modtaget som Sekretær i „Aalborg Stifts og Amts økonomiske Selskab“. I de første Aar efter forflyttelsen har han ikke kunnet betale Renterne, og i 1821 lægges disse til Kapitalen og paaføres Obligationen, som nu lyder paa 1300 Rdlr. Efter den Tid betales Renterne rettidigt, et Par Aar mangler der dog nogle faa Rdlr., som saa betales sammen med næste Aars Renter.

1830 forflyttes han til Falster, hvor han dør Aaret efter, og Skolen anmelder sin Fordring i hans Bo; ved Boets Opgørelse i 1855 modtager den for de 1500 Rdl. og de efter hans Død paa løbne 107 Rdl. Renter som sin Andel 818 Rdl. og 65 Sk.

Var Skolens Penge daarligt anbragt hos Møden, saa var de ikke stort bedre anbragt blandt Stiftsmidlerne.

Bispeembedet har sandsynligvis optaget Caanen paa de 1000 Rdl. i Anledning af, at Biskop Jansen ombyggede Bispegaarden i Aarene 1818—20, til hvilken Ombygning kun var bevilget 10000 Rdl., medens der medgik over 16000 Rdl., hvilket ifølge Biskoppens Indberetning for den væsentligste Del skyldes de slette Pengesforhold og Byens Mangel paa duelige Haandværkere.

Bispeembedets Finanser kom i en yderst slet Forfatning, og i Aarene 1819—1826 er kun indbetalt Renter for $1\frac{1}{2}$ Aar (af de resterende Renter „skal dog noget være betalt til Justitsraad Schmidt“), Restancerne betales gennem Justitsraad Schmidt i December 1825, og nu betales Renterne regelmæssigt paa 1828 nær indtil 1853, i hvilket Aar Gælden afvikles med en Obligation paa 800 Rdl. i en Ejendom i Gravensgade og et kontant Beløb paa 200 Rdl. Solv = 206 Rdl. 24 Sk. Sedler og Tegn.^{*)}

Den fleroniske Staalfabrik var anlagt 1812 i en Bygning ved Østerport paa Foranledning af

^{*)} for at faa Orden i Bispeembedets Pengeforhold, stod det efter Jansens Død ledigt i 6 Aar, i hvilken Tid Embedsforretningerne udførtes af Stiftsprovst Stockholm. (Stenholm: Bidrag til Aalborg Bispedømmes Historie).

„Aalborg Stifts og Amts økonomiske Selskab“, og skulde gives „den muligste Udstrækning og Fuldstændighed til Fædrelandets Bedste“ ved Fabrikation af Knive og Sakse. Men det kostede Penge; den tegnede Kapital af 30000 Rdlr. var snart opspist, og 1817 har Fabrikken en Gæld paa 13400 Rdlr. foruden en 1ste Prioritet paa 1300 Rdlr., og hertil kom end yderligere Bestyreren — Flerons — private Gæld paa 2200 Rdlr.*)

I dette Tidsrum er Skolens Penge sandsynligvis blevet anbragt i Fabrikken; og der var de godt gemt og gav ingen Renter fra 1819 til 1827.

Da der paa dette Tidspunkt kom Orden i Skolens Regnskab, blev der anlagt Sag for Kapital og Renter, og den 3. Juni afvikler Komiteen for Fabrikkerne hele Gælden med paaløbne Renter med 360 Rdl. 48 Sk. Sedler og Tegn.

Hvornaar og af hvilken Grund Stiftsøvrigheden anbragte 1200 Rdl. hos Torslev Skoledistrikt, kan ikke oplyses, men herfra betales lige saa lidt Renter som fra Fleron, hvorfor man ogsaa her anlagde Sag i 1827. Sagen traf imidlertid ud til 1833, i hvilket Aar Stiftsøvrigheden bestemte, at de 1200 Rdl. plus de i de 14 Aar paaløbne Renter, 672 Rdlr., skulde afgøres med en Obligation paa 960 Rdlr. Sølvt med 1ste Prioritets Panteret i Torslev Skolevæsens halve Kongetiende og afdrages med 30 Rdl. aarlig. Fra nu af indgif Afdrag og Renter, og hele Gælden var endogsaa afviklet i 1851.

I 1833, da Skolens Pengevæsen var kommen

*) Hansen og Hedelund: Blade af Aalborg Amts Landboforenings Historie.

paa fast Grund, beløb dens Formue sig til 1730 Rdl. Sølv og 2146 Rdl. Sedler og Tegn, og fra nu af anbringes dens Midler væsentligst i faste Ejendomme og Statspapirer.

Skolens Udgifter er kun smaa, og udgør indtil 1848 gennemsnitlig nogle og firindstyve Rdl. aarlig; den væsentligste Udgiftspost foruden Lærerslømmen er Lys og Varme i den ene af Skolerne, i den anden havde man det som nævnt gratis.

En halvjaarlig Regning fra Petersen ser saaledes ud:

- | | | |
|----|---|--------------------|
| a) | Anskaffet det behøvende Lys fra Søndagen den 19. October til 15. Februar begge incl. er 17 Søndage à 15 Lys, hvoraf hvert varede i tvende Aftener, er pr. Aften $7\frac{1}{2}$ Lys, altsaa i nævnte 17 Søndage = 127 Lys til 7 pr. Pd. gøre 18 Pd. Lys à 24 Sk. ere. | 4 Rdl. 3 Mk. „ Sk. |
| b) | Uf Ildbrændsel er dels medgaaet og dels vil endnu medgaa 3 smaa Læs Skudtørv à 1 Rdl. | 3 „ „ „ „ |
| c) | Vedligeholdt Skolen med en Potte Blæk. | „ „ 3 „ „ |
| d) | Kjøbt til Skolen to Jernlysese à 12 Sk. er 24 Sk., kjøbt til Skolen 8 smaa Glas Blækhusse à 4 Sk. er 32 Sk. „ „ 3 „ 8 „ | |

Summa 8 Rdl. 3 Mk. 8 Sk.

Da Udgifterne ikke naar Kapitalens Renter, vokser Formuen stadig, og i December 1848 udgjorde den 2965 Rbdl. Sølv og 2314 Rdl. 45 Sk. Sedler og Tegn.

Efter at Skolen i en lang Aarrække havde ført en meget stilfærdig og temmelig ubemærket Tilværelse, skete der et lille Opsving i 1851. Stødet hertil kom fra den i 1848 stiftede „Aalborg Haandværkerforening“, der som første Punkt paa sit Program satte at fremme „almengavnlig Oplysning, Forædling og Dannelse blandt Haandværkerne og iøvrigt alt, hvad der kan tjene til at befordre Haandværkerstandens Velvære“.

Det faldt nu ret naturligt, at medens Haandværkerforeningerne i andre Byer oprettede Haandværkerskoler (tekniske Skoler), rettede den herværende Forening sin Opmærksomhed paa Søndagsskolerne, der ved nogen Udvidelse let kunde bringes paa Højde med Tidens Fordringer, og det saa meget mere, som Skolerne ejede en ikke ubetydelig Kapital.

Foreningens Bestyrelse henvendte sig under 28. August 1849 til Søndagsskolernes Direktion med følgende Skrivelse:

„Det vil være den ærede Bestyrelse bekiendt, at endeel Haandværkere hersteds i afsigte har oprettet en Forening, der fornemlig havde til Hensigt, at indvirke paa Haandværkerstandens aandelige Velvære, til hvilken Ende der ogsaa allerede, saavidt Kræfterne har tilladt det, er bleven sørget for

Anskaffelsen af passende Lecture, ligesom man ogsaa i anden Retning har været betænkt paa Diemedets Opnaaelse.

Da det forekommer undertegnede Bestyrelse for ovennævnte Forening, som om den herværende Søndagsstole ikke tilbørligen besøges af Haandværkerstanden, uagtet det er os bekjendt, at sammes Bestyrelse dertil har givet Opmuntring, og da denne Skole imidlertid maae ansees som et særdeles gavnligt Leed i Haandværkerforeningens Diemed, saa have vi hermed til Hensigt at ville forespørge, om vi muligens paa nogen Maade kunde komme til at medvirke nyttigen paa Haandværkerstandens Tarv i denne Retning, enten ved at nogle af Bestyrelsens Medlemmer bleve delagtige i Søndagskolens Bestyrelse, eller ved at begge Bestyrelser paa nogen anden Maade samvirkede til det fælleds Maal, idet vi tillader os at gaae ud fra den Anskuelse, at Haandværkerstanden bedre paavirktes af dens Egne tillige. Idet vi anmode den ærede Bestyrelse om at tage nærværende Forslag i Overveilse, forvente vi os behageligst meddeelt, paa hvilken Maade den maatte finde Anledning til at tage imod Tilbudet om Samvirken i fælleds Hensigt“.

Skrivelsen behandledes i et Møde den 29. Aug., og man vedtog at svare, „at man er villig til at modtage ethvert Forslag, som gaaer ud paa, enten at forandre eller udvide Søndagskolernes Virksomhed, hvilket Forslag man seer imøde; men at man iøvrigt ikke anseer sig berettiget til at foretage nogen videre Forandring i Søndagskolernes Organisation,

siden disse Skoler ikke alene ere oprettede til Gavn for Haandværkerstanden, men ogsaa for Andre. Direktionen anseer det ogsaa for et glædeligt Tegn, at Haandværkerforeningens Bestyrelse har henvendt sin Opmærksomhed paa Søndagsskolerne, thi dette giver Anledning til at haabe, at den ved alle de Midler, der staae til dens Raadighed, vil virke til at Haandværkernes Lærlinge vilde blive opmuntrede og holde til at besøge Skolerne stadigere, end i den senere Tid har været Tilfældet".

Allerede den 16. September fremsender Haandværkerforeningen sit Forslag, hvori det hedder „Haandværker Eleverne ere enten Saadanne, der ikke have nydt tilbørlig Skole-Underviisning, og for disse antage vi, at den nuværende Underviisning i Søndagsskolen foreløbigen tildeels er passende, eller Saadanne, der allerede ere i Besiddelse af de alm. Kundskaber, og for disse maatte en høiere Underviisning indrettes saaledes, at der blev givet dem Leilighed til Øvelse i geometrisk Skygge og Bygningstegning, samt Frihaandstegning, deels efter Naturen, deels efter Modeller, Ornamenter osv. (saakaldet Modeltegning); i Calligraphie, med Øvelse i Retskrivning, Bogføring, Brevskrivning og Regningers Udstedelse; i Arithmetik (især Quadratrodens Udtagning); samt i nogen Geometrie (især Læren om Fladers og Legemers Udmaalning).

Da Tegning ikke allene er det fælleds Skriftsprog for alle Haandværkere, hvorefter alle Arbejder udmaales og udføres, men ogsaa tillige fremstiller Gjenstandene i mere eller mindre smagfulde Former,

og det er af særdeles Vigtighed, at Haandværkerne meddeles „Smagsands“, kunde herpaa maasse i særskildt Foredrag, eller paa anden Maade, tages Hensyn; hertil findes en ypperlig Veiledning i Prof. Hetsch' Afhandling i Industriforeningens Tidende.

Underviisningstiden maatte formeentligen udvides til nogle Aftentimer flere Dage ugentlig, hvilke i Særdeleshed turde forventes besøgte af Svende Classen, og forsaavidt Søndagskolens Midler ikke maatte være tilstrækkelige til foransførte Udvidelse, kunde herfor maasse bestemmes et billigt Vederlag“.

Foreningen lover desuden, naar dens „pecuniære Tilstand i Tidens Længde skulde forbedre sig“, ogsaa direkte at støtte Skolen og derved bidrage sit til „Afhjælpelsen af den følelige Trang til en fremmeligere Underviisning blandt Haandværkerstanden“.

Haandværkerforeningens Ønske om, at dens Bestyrelse maatte blive repræsenteret i Skolernes Direktion, opfyldte man straks og indvalgte Bogbinder Beck; men før man foretog sig videre angaaende Undervisningen, maatte man se sig om efter en Lærer; der synes til en Begyndelse kun at kunne være Tale om Løjtn. Magnusen, Lærer ved Borger-skolen, der var kendt i Haandværkerforeningen som Foredragsholder over fysiske Emner. Han var imidlertid ikke at formaa til at paatage sig Undervisningen, og Sagen maatte derfor stilles i Bero indtil i Decbr. Maaned, da Kammerraad Kabell tilbød at undervise i geometrisk Tegning m. v. Man modtog hans Tilbud, men ønskede først at

Haandværkerforeningen skulde interessere sig for Sagen ved at fremskaffe en Fortegnelse over de Elever, der ønskede at deltage, men før noget blev foretaget, rejste Kabell fra Byen, „og Sagen maatte atter henlægges for en Tid, dog uden at skrives i Glemmebogen.“ Hele Aaret 1850 hengaar nu med endeløse Forhandlinger med Haandværkerforeningen og med Beck som Mellemlid; det eneste positive Resultat synes at være, at man faar oplyst, at Haandværkerne helst vil have Tegneundervisningen lagt til Mandag Aften; i December 1850 fremsætter Haandværkerforeningen Ønsket om at forhandle Sagen skriftligt, og man indsender straks en Fremstilling af, hvorledes man tænker sig Undervisningen ordnet, og foreslaar bl. a. for at knytte Eleverne nøjere til Skolen at tage en Betaling af 2 Sk. pr. Time for Tegneundervisningen, samt gentager Ønsket om Foreningens Medvirken bl. a. ved at fremskaffe den ovennævnte Fortegnelse over eventuelle Elever. Haandværkerforeningen svarer omgaaende „Direktionen med Paastjømmelse af dens Imødekommen og hvad videre den med Hensyn til Søndags skolernes Tarv og Frequentis burde foretage.“ Den ønskede Fortegnelse kan man dog ikke fremskaffe, og den fraraader i øvrigt at fastsætte nogen Betaling, men erklærer sig villig til, „dersom Søndags skolernes Midler ikke skulde blive tilstrækkelige til Udgifterne ved den udvidede Undervisning at virke for at Skolerne erholdt et Tilskud fra Laugene“.

Direktionen beslutter nu at sætte Sagen i Gang paa egen Haand og meddeler ved Juleferiens Be-

gyndelse Eleverne, at Søndagstegneffolen indstilles indtil videre. Man er saa heldig at finde en ny Tegnelærer i den unge Tømrermester H. A. Bøjs, der er blevet uddannet paa Kunstakademiet, og som er villig til at overtage Tegneundervisningen for 3 Mk. Timen. Undervisningen i Bogholderi, Brevstilt m. v. overdrages Petersen, og da der ikke forudsættes at komme flere Elever til disse Fag, end at de kan undervises sammen med Eleverne i Skrivning, kan man nøjes med at give ham en Tillægsbetaling af 1 Mk. Timen, saa han ogsaa faar 3 Mk.

D. 9. Januar 1851 averterer man i „Aalborg Stiftstidende“, at den udvidede Undervisning tager sin Begyndelse medio Februar i Grotumskole, Tegneundervisningen Mandag Aften 7—9, de øvrige Fag Søndag Eftermiddag fra 3—5; Skolen skulde kun virke fra Oktober til April, og al Undervisningen var gratis. Der meldte sig straks 22 til Tegning og 11 til de andre Fag. Allerede næste Aar udvidede man Tegneundervisningen til 2 Aftner ugentlig, og indførte samtidig en Betaling af 9 Mk. kvartaliter for Tegning, medens den øvrige Undervisning vedblivende var gratis.

En Plan for Undervisningens Gang blev vedtaget i Samraad med Lærerne, og et Ordensreglement udarbejdet, hvori blandt andet udhæves, at „Mangel af de fornødne Tegne- og Skriveapparater, Opsætsighed eller ikke Agten paa Lærernes Undervisninger foranlediger Udelukkelse, hvilket ogsaa

er Tilfældet, naar nogen 3 Gange udebliver uden lovligt Forfald“.

Samtidig hermed tilskrev det tekniske Institut i København Skolen, at hvis den „vil sætte sig i Forbindelse med Institutet og udgøre en filial af samme, forsaavidt Tegning angaar, vil man derfra kunne erholde Fortegninger, Afstøbninger o. s. v. mod aarligen at afgive en Beretning om Anvendelsen og Undervisningens Gang og Fremme“, hvilket Tilbud blev modtaget.

I de følgende 18 Aar arbejder Skolen efter den vedtagne Ordning med stadig vekslende Elevantal, som i Tegneafdelingen — der nu kaldes Haandværkerteckeskolen — ofte var under 10 og aldrig oversteg 25.

Om selve Undervisningens Gang foreligger der fyldige Oplysninger i de udførlige Indberetninger om hver enkelt Elev, som aarlig indsendes af Bøis, der i hele dette Tidsrum med aldrig svigtende Iver og Nidkærhed ledede Tegneundervisningen.

Medens der i Søndagskolen kun var undervist i Frihaandstegning (Konturer), optages nu først og fremmest geometrisk (og stereometrisk) Tegning og desuden for viderekomne Ornamenttegning, Skyggelære, Perspektiv og Haandværkstegning.

Til den forberedende Tegning benytter man Forbilleder af Hetsch og Ursin, og i 1855 faar man endogsaa anskaffet Klodser til Anskueliggørelse af Stereometrien. Forbillederne til Haandværkstekningen, der næsten udelukkende indskrænkede sig

til Kopiering, faar man af technisk Institut, eller anskaffer man fra de maaßmannske Søndagskoler.

Det var dog kun meget faa Elever, der kom ud over Begyndelsesgrundene, og det var ingenlunde hvert Aar, man havde Elever i Fagtegnning. Grunden hertil var ifølge de ovennævnte Indberetninger fra Bofs, dels „den korte Tid, de fleste af Eleverne vedblive i Skolen, idet de fleste kun frekventerer den en Vinters Tid eller to, og kun enkelte fortsætter saa længe, at de kunne gaa over til Fagtegnning“, og dels den ogsaa i vor Tid hyppig forekommende Antipati mod Begyndelsesgrundene; det hedder saaledes om en ældre Elev, at han „kun besøgte Skolen i 4 Aftener og udeblev siden formodentlig af den Grund, at jeg mente, han burde tegne den geometriske Tegnelære, som han ikke kendte noget til, forinden han befattede sig med at tegne Bygninger o. s. v.“; og lignende Bemærkninger gøres om andre.

Om en af Byens ældre Mestre, der i sin Læretid med stadig Flid søgte Skolen, kan man se, at han naaede til „at tegne nogle Dele af Gitteret paa Runde Taarn“ og kopiere „Fortegningerne i Maaßinlæren“.

Den lidt oplussende Interesse for Skolen, der lagde sig for Dagen efter Indførelsen af den nye Ordning, blev ikke af lang Varighed, hvad det allerede anførte om Elevantallet ogsaa viser, og hertil kom yderligere, at Forsømmelserne antog ret store Dimensioner; i 1861 f. Eyp. flager Bofs over, at ingen af Eleverne har forsonjt under 20 %.

Direktionen søgte paa forskellig Maade atter at vække Interessen. Allerede i 1852 havde man Øjet aabent for Betydningen af eget Lokale og indledet Forhandlinger om Køb af en Fattigvæsenet tilhørende Ejendom ved Vesteraa og lod Bøfs udarbejde Udkast og Overslag til dens Ombygning, — men Købet kom ikke i Stand.

I 1857 henvendte man sig til Skoledirektionen med Forslag om at ændre Tegneundervisningen i Betalingskolen, saa at den kunde danne en Forskole for Haandværkerteqnesskolen; og i 1862 og 63 indfører man atter de aarlige Stiftelsesfester med Præmiuddeling og Festtaler, og endelig gør man i 1867 Forsøg paa at fortsætte Undervisningen om Sommeren Søndag Formiddag samt henvender sig til Haandværkerforeningen med Anmodning om at stille et bedre egnet Lokale til Raadighed.

Et Tilbud i 1868 om Fripladser for ubemidlede Elever fremmede ikke Tilgangen, og alle Direktionens Anstrengelser for at bringe virkelig nyt Liv i Skolen viste sig at være frugtesløse.

Om den gratis Søndagskole — Skrive- og Regnesskolen — foreligger yderst sparsomme Oplysninger udover Lærernes Lønningskvitteringer; et Opsving skete, da Thaanum overtog Undervisningen efter gamle Petersens Død i 1855, og Elevantallet gik op til 30, saa Klassen maatte deles, saaledes at de viderekomne fik Undervisning Mandag Eftermiddag 6—8; i 1862 havde denne Afdeling endogsaa 64 Elever, af hvilke 10 fik Ros ved Præmiuddelingen; men i Slutningen af 60'erne

svinder Elefantallet atter ind, og i 1868 er det kun 13.

Det eneste, der var rigtig tilfredsstillende, var Skolens Status; Kapitalens Renter oversteg stadig Udgifterne, saa man i 1864 endog saa kunde meddele Byraadet, at „man ikke forlangte“ nogen Andel af det paa „Finansloven bestemte Tilskud til Industriudstillinger og tekniske Skoler;“ Skolens Formue vokser, og ved Udgangen af 1869 udgør den 9070 Rdlr. og 24 Sk.

Direktionens Anstrengelser og gode Villie havde hidtil ikke formaaet at drage noget stort Læs, og alle dens Forsøg paa at skaffe Skolen større Tilgang havde været resultatløse. Da nu Haandværkerforeningen i 1869 forsøgte paa egen Haand at oprette en Aften Skrive- og Tegneskole for dens „Medlemmers Lærlinge og Sønner“ — endog saa med 2 af dens Bestyrelsesmedlemmer som Lærere —, og da Forsøget mislykkedes ganske og efter kort Tids Forløb maatte indstilles paa Grund af manglende Tilslutning, blev de ældre Borgere endmere bekræftede i deres Opfattelse af, at det var ugørligt i Aalborg at faa vaakt nogen større Interesse for Haandværkerundervisningen.

Men i Søndagskolernes Direktion kom der nu nye Kræfter. Efter at de to Toldembedsmænd Etatsraaderne Strandgaard og Thorbrøgger, der havde siddet i Direktionen i en Mennefsalder, medens de øvrige Medlemmer jævnlig havde vekslet,

var udgaaede, indvalgte i 1868 Pastor F. Nansen og Tømrermester, Arkitekt Henckel og i 1870 Direktør C. Wendt og Apotheker J. J. Strøyerberg, der straks $\frac{2}{3}$ overtog Posten som Kasserer, et Hverv, han siden da har bestridt og derved ofte haft Lejlighed til med aldrig svigtende Redebonhed at hjælpe Skolen over vanskelige pekuniære Situationer.

Under den nye Direktion, hvori ogsaa Malermester Bech som Repræsentant for Haandværkerforeningen snart fik Sæde, begyndte man med Nansen som Formand straks at ændre og udvide Undervisningen.

Skrive- og Regneundervisningen henlægges til to Sogneaftener; Frihaandstegningen og den tekniske Tegning adskilles og henlægges til Mandag Aften og Søndag Morgen (om Sommeren Kl. 6—10, om Vinteren 8—10), et Ordensreglement bliver affattet og trykt, Betalingen ophæves, og Undervisningen begynder efter den ændrede Plan den 1ste Juli 1870.

Til Lærer i den nye Tegneklasser var man saa heldig at finde den rette Mand i Lærer ved Borger-skolen H. Østergaard, som straks med Forstaaelse og Energi kastede sig over denne Gerning, og som, for yderligere at uddanne sig, allerede næste Aar søgte og fik ministeriel Understøttelse til Ferienkursus.

Udviklingen tager dog først rigtig Fart efter at Bestyrelsens nuværende Formand, Harald Jensen, den 17. Februar 1871 tiltraadte Direktionen.

Han havde straks Øjet aabent for, at en uafviselig Betingelse for Skolens Vækst og Trivsel

var, at den kom bort fra Kommuneeskolen med det for Børn afpassede Materiel og fik egne Lokaler, der var indrettede efter Skolens Tarv.

Skønt enkelte af de ældre Bestyrelsesmedlemmer holdt igen, idet de tvivlede om, at Skolen kunde bestrænge de forøgede Udgifter, og om Muligheden af at bringe Elefantallet synderligt op, fik han dog i 1871 Bestyrelsen med til at avertere i Bladene om Leje af et passende Lokale.

Et saadant kunde imidlertid ikke faas, og man henvendte derfor Opmærksomheden paa at købe en Ejendom. En gunstig Lejlighed tilbød sig, i det de Herrer Købmand Schmidt, Arkitekt Bøfs, Murmester Rasmussen og De Smithske Støberier paa særdeles favorable Vilkaar tilbød Skolen en Ejendom ved Østeraa.

I et Møde den 27. September 1871 vedtoges det at købe denne for 5000 Rdl. med 2000 Rdl. Udbetaling — Resten optoges som 1ste Prioritets Laan i Sparekassen.

Udgifterne kunde Skolen let overkomme, thi den ejede en Kapital af omtrent 9000 Rdl. Omforandringen ansloges til at koste 350 Rdl., og Skolen kom kun til at sidde for en aarlig Leje af ca. 100 Rdl., idet en Kælderbutik og 1 Lejlighed kunde give en Indtægt af 315 Rdl. aarlig.

Ejendommen tiltraadtes til Oktober Flyttedag, og man tog straks fat paa Indretningen af Skolelokalerne, der forsynedes med tidsvarende Materiel og Gasbelysning, og den 24. Januar 1872 indviedes Skolen i Overværelse af Byraadet,

Haandværkerforeningens Bestyrelse, Eleverne, deres Forældre og Principaler.

Højtideligheden indledeedes og sluttedes med Aflyngelsen af nedenstaaende lille Sang af H. P. Barfod:

1.

Tungt Tidens Bolger bryde
 med Dron sig under Ø:
 et Fristed her vi byde
 til Vært for Tankens Frø,
 hvor Bolgelarmen tier,
 mens Aand og Haand i Fred
 gaar ad de stille Stier,
 hvor Glædens Sol gaar med.

2.

Fredlyst skal Huset være,
 vi nu har viet ind, —
 det ældes font med Ære,
 med Daglys paa sin Tind!
 Om vilde Kræfter knejse
 mod Sky: de naa dog ej
 det lille Telt, vi rejse
 paa Tidens Ørkenvej!

Indvielsen foretoges af Formanden, Pastor Nansen, som efter en kort Udsigt over Skolens Historie, gjorde Rede for dens Undervisningsplan og med Hensyn til Bygningens Erhvervelse og Indretning udtalte: — „at man i 1871 havde formaaet Brænderiejer Harald Jensen, der ikke var ukendt i Kunstnerverdenen, og som med Held havde gennemgaaet Kunstakademiets forskellige Afdelinger, til at indtræde i Bestyrelsen, og det var navnlig

efter hans Forslag, at den nuværende Forbedring havde fundet Sted, ligesom det ogsaa var ham, hvem det heles hensigtsmæssige Indretning skyldtes“.^{*)})

Ålborg tekniske Skole, som den herefter kaldtes, havde nu, udtalte endvidere Formanden, saa gode Lokaler som nogen teknisk Skole i Provinserne.

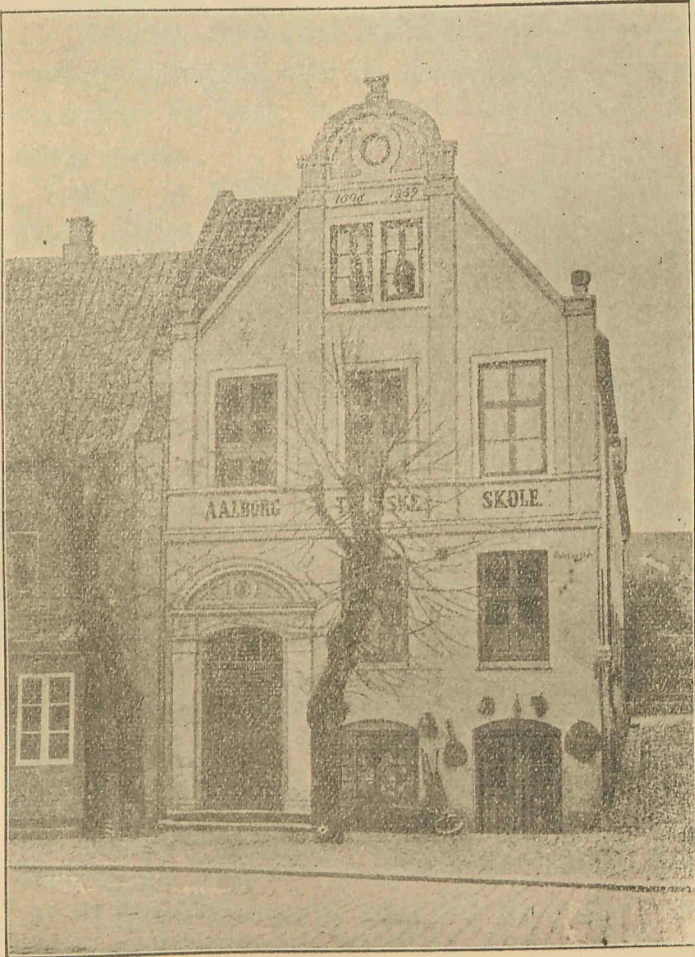
Bestyrelsens tillidsfulde Forventninger med Hensyn til Tilgangen blev ikke gjort til Skamme; Eleverne strømmede til, og allerede i 1872—73 var Antallet oppe paa 208; og de til den udvidede Drift nødvendige Pengemidler forstod den energiske Bestyrelse ogsaa at skaffe til Veje. Harald Jensen gik selv rundt fra Dør til Dør for at vække Borgernes Interesse og faa dem til at tegne Bidrag til Skolen, og denne Indsamling indbragte allerede det første Aar 504 Rdl. 3 Mk., ogsaa fra anden Side fik man Støtte, da først den almindelige Interesse var vaakt.

Byraadet gav 200 Rdl., Sparekassen 200 Rdl., Haandværkerforeningen 20 Rdl., Amts-skolefonden 100 Rdl., det Raben Levehaushold 50 Rdl., — og det var ikke en hurtig opblussende og atter hændende Interesse som i Aarhundredets Begyndelse, men den holder sig endnu baade fra offentlig og privat Side.

I sin egen Bygning virker Skolen som en Aftenskole med gratis Undervisning 2 Timer hver Aften i 8 Maaneder fra 1. September til 30. April.

De 4 Aftener undervistes i Tegning i 4 Klasser,

^{*)} „Ålborg Stiftstidende“ 25. Januar 1872.



Tidligere Skolebygning ved Østeraa.

den 5. i Regning (2 Klasser) og den 6. i Skrivning (2 Klasser).

Desuden undervistes der indtil 1876 i Tegning Søndag Formiddag mod en Betaling af „1 Krone maanedlig for dem, der havde Raad dertil, de øvrige gratis“.

Efter at Søndagsundervisningen var ophørt, stillede Skolen om Søndagen et opvarmet Værelse til Raadighed for flittige Elever, der maatte ønske at anvende deres fritid til Tegning.

De nærmest følgende Aar blev en rig Udviklingstid for Skolen, i hvis Bestyrelse Harald Jensen efter Pastor Nansens Forslyttelse 1873 var blevet Formand samtidig med, at Østergaard blev Skolens Inspektør og Leder af dens daglige Gang.

Allerede det første Aar maatte man foretage en Udvidelse ved at omdanne en Del af Lejligheden paa 1ste Sal til et Lokale for Tegning af fritstaaende Genstande og Modellering.

Man tager straks fat paa at bekæmpe Forsømmelserne, der er Aftenskolens værste Fjende, hvad man jo for øvrigt ogsaa tidligere havde indset. Og man tager kraftigt fat; i 1874—75 udvistes saaledes 25 forsømmelige Elever af Skolens 259, ca. 10 %; Virkningerne heraf viste sig hurtigt, idet Forsømmelsesprocenten for Tegneafdelingen gik ned fra 26 til 10 i Løbet af 3 Aar.

Samtidig begynder man at indskærpe i Mestrenes og Forældrenes Bevidsthed, hvor nødvendigt det er, at Eleverne begynder i Tide, saaledes at de i deres Læretid ikke alene kan naa gennem den

forberedende Tegning, men ogsaa faa et Par Aar til Fagtegning, og for des lettere og hurtigere at opnaa dette, oprettes der i 1873—74 en Tegneklasse for Drengene mellem 10 og 14 Aar, for hvilken Undervisning Skolen dog nødsages til at tage en lille Betaling.

Følgen af disse Foranstaltninger blev, at Skolen efter et Par Aars Forløb kunde faa sine Elever vel sorterede, hvad der naturligt i høj Grad var til Gavn for Undervisningen, sammenlignet med at man tidligere paa Grund af den stærke Tilgang af Begyndere havde været nødt til i samme Klasse at undervise Elever paa højst forskelligt Standpunkt.

Man kan nu oprette særlige Fagtegningsklasser, og allerede i 74—75 har Skolen, foruden en forberedende Tegneklasse: en Klasse med Fagtegning for Bygningshaandværkere, en for Smede, Maskinarbejdere m. v., hvori tillige undervises enkelte Elever i Perspektiv og Skyggelære, og en med Skyggetegning efter Gibs.

Samme Aar indføres Bogføring, næste Aar oprettes nye Klasser i Regning og Skrivning, 1876—77 optages Matematik, og 1877—78 har Skolen, foruden 4 Tegneklasser for ukonfirmerede: i Aftenskolen 6 Klasser i Tegning, 3 i Regning, 2 i Rettskrivning, 1 i Skønskrivning, 1 i Bogføring og 2 i Matematik, og der er nu 541 Elever, hvoraf 157 ukonfirmerede; i Aftenskolen deltager 76 i Fagtegning, 62 i Kontur- og Skyggetegning og 7 i Perspektiv.

„For ogsaa at vække Elevernes Sands for anden aandelig Sysjel og anspore dem til Tilegnelse af Kundskaber særlig i Naturvidenskab og andre Fag, der have Betydning for den Industridrivende“, lod Skolen Søndag Eftermiddag afholde Foredrag for Eleverne, og Begyndelsen blev gjort med, at Østergaard i 1873—74 afholdt en Foredragsrække over fysiske Emner, hvortil Latinskolen beredvilligt stillede sin Samling til Raadighed, og lignende Foredrag afholdtes i en Række af Skolens Lærere og andre.

Skolen fik efterhaanden en betydelig Samling Undervisningsmidler, dels ved Køb og dels som Gave; i 1873—74 skænkede Malermester Kanitz en Serie Gipsornamenter og 2 Sgraffito Arbejder, i 1874—75 faar Skolen af Kultusministeriet en smuk fysisk Samling (til ca. 400 Kr.) og desuden 200 Kr. til Anskaffelse af andre Undervisningsmidler; af Billedhugger Malthé to smukke Vaser til Opstilling paa Gavlen ved Østeraa, af Smedfremester Ørelberg, København, en smukt udført Prøve af et Kassetloft og endelig „af Smed Villadsen en af hans Lærling Augustinus Nielsen som frivillig Svendeproe udført Jern Skibsblok, der af Fagkyndige er blevet rost for sin smukke og solide Udførelse. Da en Samling af saadanne fortrinlige Haandværkerfrembringelser vilde have stor Betydning for Skolen, idet den baade vilde afgive passende Modeller til Tegneøvelserne og tillige stærke Elevernes Sans for Affuratese og smukt Arbejde, er det at haabe, at det af Hr. Villadsen givne Exempel vil

finde mange Efterlignere," — et Haab der dog desværre ikke fuldtud er gaaet i Opfyldelse, medens Skolen for øvrigt gennem Aarene har modtaget Gaver fra mange Sider.

Den Anerkendelse, de mange Gaver var et Udtryk for, gav sig ogsaa paa andre Maader til Kende; Kunstforeningen gav Eleverne gratis Udgang til dens Maleriudstilling, og Haandværkerforeningen indbød i 1875 de præmierede Elever til at aflægge Besøg paa den da afholdte Industriudstilling. Og Skolen fortjente denne Anerkendelse; derom vidner bl. a., at den ved den almindelige jydsk Industriudstilling i Aarhus i 1876 blev tilkendt Bronce-medaille „for meget gode Elevarbejder, navnlig Massintegning," og da særlig de rosende Udtalelser fra det tekniske Institut i København, til hvis Bedømmelse Tegninger i en Række oversendtes. Allerede i 1874 skrives:

„Til

Bestyrelsen for den tekniske Skole i Aalborg.

De fra Aalborg oversendte Arbejder af dens Skoles Elever have været offentlig udstillede i det tekniske Instituts Lokale og ere gennemsete af Under tegnede og af det tekniske Selskabs Repræsentanter. Vi skulle i denne Henseende meddele, at man med megen Fornøjelse har set det store Opsving, som navnlig Frihaandstegningen har faaet, ligesom man i de øvrige Arbejder har fundet Udtrykket for en prisværdig Flid og en godt ledet Undervisning. Da det er af Vigtighed for Landets Haandværkerstand, at der rundt i Provinserne findes Skoler,

i hvilke de unge Haandværkere kunne uddannes i deres fritid, saa udtale vi herved vor Overberisning, at en Skole som den i Aalborg er enhver Opmuntring værd.

Skolebestyrelsen for det tekniske Institut,

Kjøbenhavn, den 18de Juni 1874.

H. Kayser. U. Tolding. H. Conradsen.

J. Høllering. J. Lassenius Kramp."

Det tekniske Instituts Anerkendelse er sikkert Grunden til, at Indenrigsministeriet næste Aar foruden de ordinære 800 Kr. tilstaar Skolen et ekstraordinært Tilskud af 1200 Kr. af det Beløb, der er bestemt „til Provinssskoler, der tilstræbe en videregaaende Undervisning i tekniske Fag."

Dette ekstraordinære Tilskud gav Stødet til, at al Undervisningen blev gratis, hvorved Skolen naaede et af sine Maal: „at dens Undervisning kom saa mange af de unge Mennesker tilgode som muligt, saavel de ubemidlede, som de i saa Henseende bedre stillede"; til Gengæld ventede man, at Elevernes Mestres eller Forældre frivillig vilde tegne sig for et saadant Beløb, at de aarlige Bidrag kunde opveje Skolepengene, en Fremgangsmaade, der i det væsentlige er blevet fulgt siden.

I Begyndelsen af 1880 fik Bestyrelsen Lejlighed til at virkeliggøre den af Frøken Gabell i sit Testamente udtalte Tanke, at oprette en særlig Afdeling for Kvinder. Allerede i 1874—75 forberedte Østergaard Sagen ved at afholde en Række stærkt

besøgte Perspektivforedrag for Damer, og man gjorde nu Skridtet fuldt ud og oprettede 4 Kvindeflasker, to med Tegning, to med Skrivning og Regning, hver med 4 Timer ugentlig. Undervisningen blev henlagt til Eftermiddagen uden for de mandlige Elevers Skoletid.

Hensigten med denne Undervisning var, dels at udvikle de unge Kvinders Smag og Formsans gennem Tegnefærdighed, og dels at give dem en saadan Indsigt i Korrespondance og simpelt Bogholderi, at de kunde yde en virkelig Hjælp i deres Fædres og eventuelle Ægtefællers Forretninger. Afdelingen fik straks en stærk Tilgang, — allerede det første Aar havde den 110 Elever — og Interesfen for den har holdt sig siden.

De fleste af de Mænd, der med saa megen Begejstring og med saa store Forventninger, havde optaget Arbejdet for Skolen, har haft den Glæde at kunne følge dens Udvikling og se deres lyse Haab gaa i Opfyldelse.

I 1875, da Malermester Bech fratraadte paa Grund af Svaghed, greb Bestyrelsen Lejligheden til i hans Sted at indvælge Arkitekt H. A. Bøjs, der 2 Aar i Forvejen havde opgivet sin Stilling som Lærer ved Skolen, og derved yde ham en Anerkendelse for hans mangeaarige trofaste Arbejde i dens Tjeneste; og Skolen har siden da mangfoldige Gange draget Nytte af hans gode Smag og hans Interesse for dens Virksomhed.

Østergaard udnævntes i 1877 til Overlærer ved Betalingskolen og kunde derfor ikke længere

forestaa Skolens Ledelse; ved den aarlige Præmieuddeling bragte Formanden ham „sin Tak for, hvad han havde været for Aalborg tekniske Skole, idet han væsentlig ved sin Flid og Dygtighed havde hævet Skolen til den Stilling, hvori den nu befandt sig.“ Dog var man saa heldig allerede næste Aar atter at saa ham knyttet til Skolen som Medlem af Bestyrelsen, saa man fremdeles kunde drage Nytte af hans grundige Erfaringer og varme Interesse for dens Gerning. Hans pludselige Død (den 5. Februar 1905, medens denne Bog var under Udarbejdelse) har berøvet Bestyrelsen et af dens virksomste og mest indsigtfulde Medlemmer, en Mand, der til enhver Tid havde et aabent Øje for Skolens Tarv, som altid var villig til at vie den sine Kræfter, og hvis Navn stedse skal nævnes med Ære i Skolens Historie.

J. Østergaards Sted udnævntes Navigationslærer J. Kerstens til Inspektør fra September 1877, og det blev ham, der i de nærmest følgende 17 Aar kom til at lede Skolens daglige Gerning.

Den Mistvøl, der fra enkelte Sider var næret om Muligheden af, at den tekniske Skole skulde have Brug for sin egen Bygning, blev som tidligere nævnt straks gjort til Skamme, og allerede i 1874—75 begynder Klasserne at blive overfyldte, Elevantallet stiger stadig, og da det i 1879—80 var naaet til 537, blev man nødt til at laane 2 Klasseværelser i Kommuneskolen.

Det var klart, at hvis Skolens Udvikling ikke skulde hemmes af Mangel paa Plads, maatte Be-

styrelsen til alvorligt at tænke paa at faa opført en ny og tidsvarende Skolebygning.

Før der kunde tænkes paa en ny Bygning, maatte man imidlertid se at faa den gamle afhændet, og i 1880 var man saa heldig at faa den solgt paa særdeles favorable Vilkaar til Restauratør Eriq Jensen. Købesummen udgjorde 19500 Kr., og Skolens Formue naaede derved op til ca. 27000 Kr.

En Henvendelse til Byraadet om at faa overdraget en passende Byggegrund blev velvilligt modtaget og førte til, at der skændedes Skolen en særdeles heldigt beliggende Grund i Danmarksgade, takseret til 10000 Kr., og da Staten bevilgede et Tilskud af 20000 Kr., dristede man sig til at begynde paa Byggeforetagendet.

En af Skolens Velyndere, Snedkermester Øyelberg i København, der tidligere ved forskellige Gaver havde vist den sin Interesse, gjorde Skolen det smukke Tilbud, at Bestyrelsen paa hans Regning kunde henvende sig til hvilken somhelst Arkitekt for at lade ham udfærdige Tegninger og Overslag til Bygningen, og Valget faldt paa Professor Hans Holm, der da lige havde forestaaet Opførelsen af Aalborg Bys og Amts Sygehus.

Professor Holm havde Overledelsen af Arbejdet, som var overdraget i Entreprise til Muremester O. J. Olesen, medens det daglige Tilsyn paa Bestyrelsens Vegne førtes af Arkitekt Boss. Anlægget af Centralvarme, Ventilation og Belysning blev

udført under Ingeniør Ramsings Ledelse, medens det smukke og stilfulde Inventar udførtes efter Bøjs' Tegning.

Grundstenen blev nedlagt den 25. Juni 1881 af Borgmester Stricker, og Bygningen indviedes den 24. September 1882 i Overværelse af Stiftsamtmanden, Byraadet og Haandværkerforeningens Bestyrelse m. fl.; den havde alt i alt kostet 59816 Kr.

Bygningen, der fuldtud tilfredsstillede alle Datidens Fordringer, dækkede et Areal paa ca. 950 □ M., den var i to Etager og Kælder foruden Loftsetagen, der senere delvis indrettedes til Brug for Undervisningen. 1ste Sal rummede 6 Klasseværelser og et Lærerværelse, i Stueetagen var Foredragssal, Bibliotek, Kontor og Lejlighed for Inspektøren, i Kælderen Udenomsbefvemmeligheder og Bolig for Skolens Pedel, en Stilling, der lige fra 1875 til nu har været beklædt af Th. C. Sørensen med ualmindelig Forstaaelse og Pligtopfyldelse.

Da den gamle Bygning først overtoges af den nye Ejer til April Flyttedag 1881, forblev Skolen i sine gamle Lokaler i Vinteren 1880—81; det følgende Aar, medens den nye Bygning var under Opførelse, maatte man hjælpe sig, saa godt man kunde, med lejede og yderst mangelfulde Lokaler i Hospitalets østre Fløj.

I den nye Bygning arbejder Aften-skolen videre paa det gamle Grundlag, med gratis Undervisning hver Aften fra 7—10 i Tiden fra 1. Oktober—31. Marts. Den begyndte med 5 Klasser i Dansk, 5 i Skrivning, 5 i Regning, 6 i Tegning,

4 i Matematik, 2 i Fysik, 1 i Kemi og 2 i Tysk. Hvad Tegneundervisningen angik, da havde Skolen 3 forberedende Tegneklasser, en med Frihaandstegning, en med geometrisk og en med stereometrisk Tegning; Undervisningen var Enkeltmandsundervisning, og Frihaandstegningen bestod i Kopiering af smaa Forbilleder og Optrækning med Pen og Tusch.

Til Fagtegningsundervisningen benyttedes delvis Fortegninger, hvorigennem man for Snedkere, Drejere og lignende Fags Vedkommende søgte at uddanne Smagen; for Maskinarbejdere og delvis ogsaa for Tømrere benyttedes Modeller i ikke ringe Udstrækning.

Fysiken og Kemien, der var nye Fag, bestod i Foredrag med Forsøg og efterfølgende Overhøringer, men blev dog først fra 1893—94 konstante Fag i Skolens Undervisningsplan.

Sprogundervisningen, der indtil 1895—96, da Engelsk optages, kun omfattede Tysk, havde til Formaal at gøre Faglitteratur tilgængelig for Eleverne og sætte dem i Stand til at klare sig i det daglige Livs almindeligste Forhold.

I de følgende Aar fortsætter Aften-skolen i dette Spor med de Forandringer og Udvidelser, som det stadig stigende Elevantal medførte. Kun med Hensyn til den forberedende Tegning sker der en gennemgribende Forandring, idet man, efter at Tilsynet med de tekniske Provins-skoler i 1890 var overgaaet fra Københavns tekniske Skole til den ny ansatte Tegneinspektør Andersen, allerede samme

Nar tog fat paa at ændre Undervisningen efter hans System med Klasseundervisning og mundtlig Undervisning og med Benyttelse af store Vægttavler og fritstaaende Genstande til Frihaandstegning.

Det tog naturligt nogle Nar, inden Skolen havde uddannede Lærerkræfter nok til den nye Undervisningsmetode, men da det hvert Nar lyffedes at faa Lærere paa Statens Feriekursus, blev dette for al Tegneundervisning saa grundlæggende System dog forholdsvis hurtigt gennemført.

I den nye Bygning begyndte en hel ny Gren af Skolens Virksomhed: Dagskolerne for Bygningshaandværkere og Malere. Formaalet med disse var at give Elever, der kunde ofre hele Dagen paa deres Uddannelse, Lejlighed til at faa en fyldigere Undervisning, end Aften-skolen kunde byde.

Dagskolen for Bygningshaandværkere meddelte i Begyndelsen kun Undervisning i Tegning, 4 Timer daglig fra 1. November—1. Marts, og det forudsattes, at Eleverne samtidig deltog i Undervisningen i Dansk, Regning, Fysik, Bogføring m. v. i Aften-skolen.

Denne Afdeling fik straks en ikke ringe Tilgang; Undervisningen var fra først af gratis ligesom i Aften-skolen, men da Skolens Budget stadig var stærkt belastet, og Regnskabet hvert Nar viste Underskud, besluttede man i 1888—89 at indføre en Betaling af 5 Kr. maanedlig, samtidig med at Kursuset forlængedes til 5 Maanedes og udvidedes til 36 Timer ugentlig, hvoraf 3 Timer daglig til Matematik,

Statif og Bygningslære. I 1892—93 blev Undervisningen dog atter gratis.

Dagsskolen for Malere var det derimod ikke saa let at faa i Gang; det første Par Vintre gif den gennemsnitlig 3 Maaneder med nogle faa Elever, og i et Par Vintre (1884—86) maatte den helt indstilles. I 1886—87 syntes Interessen for den vakt, og for at skaffe den bedre Forhold at arbejde under indrettedes der et særligt Lokale til den i Loftsetagen. Undervisningen omfattede Øvelser i Maling, Marmorering, Gibsmaling, Bogstavtegning og lidt Dekoration for viderekomme; i andre Fag maatte Eleverne ligesom Bygningshaandværkerne søge Undervisning i Aftenskolen.

Tegneskolen for ukonfirmerede Drengene fortsættes uforandret i den nye Bygning, og det samme er Tilfældet med Kvindeskolen, hvor Tilgangen stadig har været i jævn Stigning. Efterhaanden fik Kvinderne ogsaa Udgang til Skolens andre Afdelinger; Begyndelsen blev gjort i 1886—87, da en enkelt Kvinde fik Bestyrelsens særlige Tilladelse til at deltage i Trykundervisningen i Aftenskolen; Næret efter er der to kvindelige Elever i Malerskolen, og efterhaanden udviklede Forholdet sig til den nuværende Ordning, hvorefter Kvinder har Udgang til alle Skolens Afdelinger, for saa vidt Plads haves, en Ret der benyttedes i vid Udstrækning.

Ligesom Skolen tidligere med 2ere havde deltaget i Industriudstillingen i Aarhus 1876, saaledes indtog den ogsaa en smuk Plads ved en

lignende Udstilling i Odense 1884—85, hvor den blev tilkendt den Broncemedaille, der uddeltes til tekniske Skoler; og den almindelige Velvillie og Interesse, Skolen havde vundet i Halvfjerserne, øgedes stadig. De aarlige Fester med Præmieuddeling, som man havde genoptaget, da man fik egen Bygning, indstilledes atter fra 1891, men de dermed forbundne Udstillinger af Elevarbejder fortsattes og kan vedblivende glæde sig ved livligt Besøg.

Under Landmandsforsamlingen i Aalborg i 1885 havde Skolen den Ære, „at Hans Majestæt Kongen og den kgl. Familie med følge besøgte Skolen under deres Ophold her i Byen. Deres Majestæter udtalte deres Tilfredshed med Skolelokalerne og Arbejderne, hvilke Udtalelser end yderligere støttedes ved, at H. M. Kongen nogle Dage senere tilfagde Skolen et Bidrag af 100 Kr. aarlig af den kgl. Civilliste.“

I 1880 modtog Skolen som anonym Gave en Legatportion paa 2000 Kr. fra „en gammel Ven af Aalborg“ — den senere afdøde Hædersmand Generalkonsul H. Pontoppidan i Hamburg, der saa ofte ved rundhaandede Bidrag til almennyttige Institutioner har vist sin Kærlighed og Taknemmelighed mod sit Fædreland. Legatets Renter skulde — dog først naar Kapitalen ved lignende Gaver og de paaløbne Renter var bragt op til 10000 Kr. — benyttes til „Fripladser, som Præmier eller som Understøttelse og Opmuntring for saadanne unge og uformuende Haandværkere, der

særlig udmærkede sig ved Flid og Dygtighed i Forening med en moralsk og uplettet Vandel."

I 1885 modtager Skolen en ny Gave paa 3000 Kr. fra samme „gamle Ven af Aalborg“, ledsaget af nedenstaaende Skrivelse til Formanden:

„Hø jagtede Hr. Jensen!

Da jeg under 21. Avgust 1880 skrev til Dem og bad Bestyrelsen for Aalborg tekniske Skole at modtage en lille Gave, hvis aarlige Renter, efter at Beløbet var bragt op til 10,000 Kr., jeg troede kunde være til Nytte for Skolen, har jeg haabet paa, at denne Sum kunde blive suppleret.

De mellemliggende Aar have langtfra været gunstige, hverken for Handel, Skibsfart eller Landbrug, men det forekommer mig, at netop dette Tidernes Tryk danner en yderligere Opfordring for os ældre til at gjøre den opvoksende Ungdom opmærksom paa, hvor alvorlige Tiderne ere, og hvor nødvendigt det er for at kunne bestaa Livets Kamp baade i og udenfor Fædrelandet, med Energi og Udholdenhed at efterstræbe den størst mulige Dygtighed i enhver Retning af menneskelig Jdræt.

For nu at komme Maalet nærmere og for i en ikke alt for fjærr Fremtid at faa Summen bragt op til det eftertragtede Beløb, beder jeg den hø jagtede Bestyrelse af Aalborg tekniske Skole at modtage vedfulgte Nr. 181—186 6 Stfr. Aktier i Aalborg Diskonto-, Laane- og Sparebank med Udbytte Kupons til 30te Juni 1885 á 500 Kr. pr. Stf. eller Kr. 3000, som den tekniske Skoles

retmæssige Ejendom, hvis Renter skulle tjene til Hjælp og Støtte for saadanne uformuende Elever, der ved Flid og hæderlig Vandel og Dygtighed gjøre sig særlig fortjente til deres Læreres og Forsattes Anbefaling.

Da det jo ikke kommer an paa Personerne men paa Sagen og Gjemedet, haaber jeg ikke at blive misforstaaet, naar jeg beder om, at mit Navn maa blive udenfor offentlig Omtale.

Med det oprigtigste Ønske for den tekniske Skoles Fremgang og Held tillader jeg mig at sende den højagtede Bestyrelse min venligste Hilsen, idet jeg forbliver

Deres meget hengivne
H. Pontoppidan."

Hurtigere end man havde ventet det, allerede i 1892, naaede Legatkapitalen de 10000 Kr., idet Enkefru Caroline Smith født Christensen i sit Testamente betænkte Skolen med et Legat paa 5000 Kr., der stedse skulde bevares og opføres særskilt i Regnskabet, „medens de aarlige Renter selvfølgelig ville være til fri Raadighed og Anvendelse til Fordel for den tekniske Skole eller ifald det ønskes til Uddeling som Præmier for trængende og begavede Elever af Skolen.“ Af Legaternes Renter anvendtes tidligere en Del til Understøttelse for slynke Elever, der søgte videre Uddannelse andetsteds, nu bruges de væsentligst til Understøttelser for slynke Dagskoleelever og til Præmier.

Inden for Skolens Bestyrelse foregik der i

1884 den Forandring, at Direktør C. Wendt, der var indtraadt i 1870 og altsaa havde arbejdet med i den stærke Udviklingsperiode, fratraadte og erstattedes af Stadsingeniør Høeg, af hvis interesserede Sagkundskab Skolen siden ved mange Lejligheder har draget Nytte.

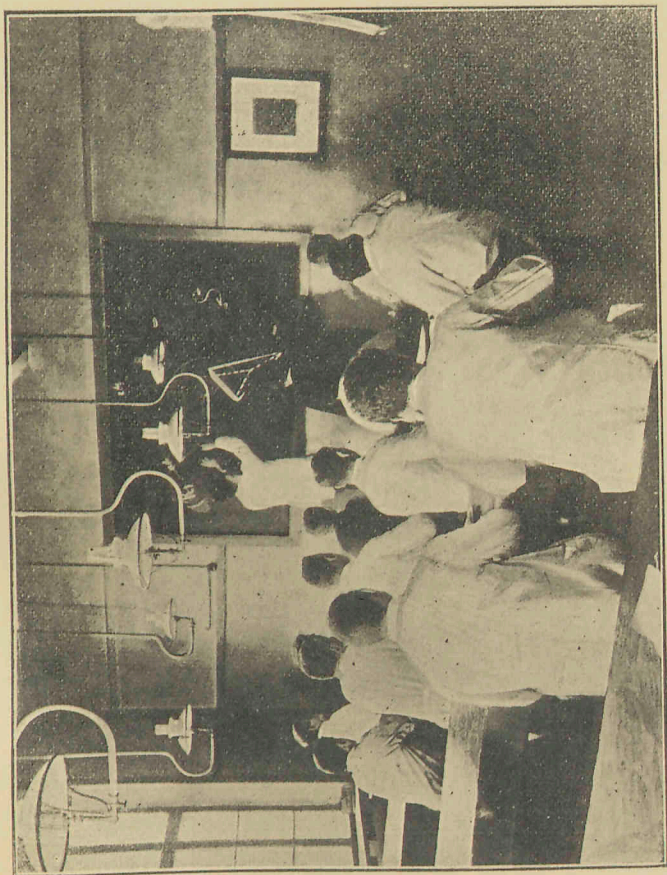
I 1894 fratraadte Inspektør Kerstens af Helbredshensyn efter 17 Aars Virksomhed, og i Aarsberetningen bevidner Bestyrelsen ham sin Anerkendelse i følgende Udtalelse:

„De store Fremskridt, Skolen har gjort under hans Ledelse, skyldes for en væsentlig Del det gode Samarbejde mellem Hr. Kerstens og saavel Skolens Bestyrelse som dens Lærere. Til mange Forbedringer og Uddidelser i Undervisningen skyldes Initiativet ham, og at de alle saa heldigt ere førte ud i Praxis, maa i første Række tilskrives hans Dygtighed og aldrig svigtende Ihærdighed.

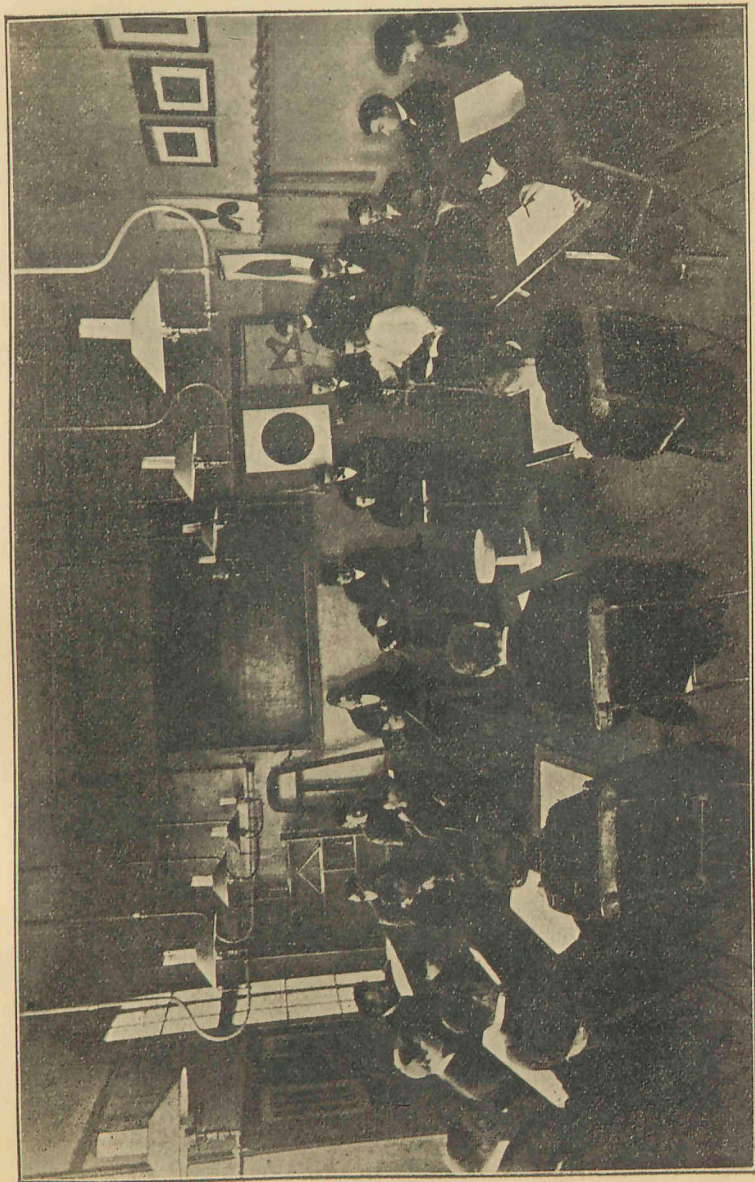
For hans mangeaarige og fortjenstfulde Virksomhed i Skolens Tjeneste bringer Bestyrelsen ham herved sin Tak.“

Han efterfulgtes af Skolens nuværende Forstander Ingeniør Niels Olsen.

Der gik kun et Aaar, saa var den nye, som man havde troet saa rummelige, Skolebygning i Danmarksgade allerede for lille til at rumme den stadig voksende Elevskare; og i 1891—92 bliver Pladsmangelen endog saa følelig, at 114 indmeldte Elever slet ikke kunde komme til at deltage i Under-



Centralprojektion med Dagsfolien. (Sofale 6).



Frihaandstegning efter Klodser. (Sofale 8).

visningen, medens et stort Antal maatte give Afkald paa enkelte Fag; skønt man indrettede 2 provisoriske Klasseværelser i Loftsetagen, maatte man næste Aar afvise 88 Elever, og Forholdene forværredes Aar for Aar, saa en Udvidelse af Skolebygningen blev paatrængende nødvendig.

Fra 1892 henvender man sig gentagne Gange til Regering og Rigsdag med Ansøgning om Tilskud til en Udvidelse, idet man gør gældende, at Skolen var en af de første større Skoler, der fik ny Bygning, og da man ikke den Gang kunde forudse den stærke Udvikling, de tekniske Skoler vilde faa, havde man bygget forholdsvis beskedent og altsaa ogsaa faaet et betydeligt mindre Statstilskud end andre Skoler med lignende Elevantal.

Skønt Lovgivningsmagten stadig henlagde Ansøgningen, formentede Bestyrelsen i 1896, da Pladsmangelen var blevet saa følelig, at 140 indskrevne Elever ikke kunde faa Plads til Tegning, at Udvidelsen ikke kunde udsættes længere. Byraadet stillede 12000 Kr. til Raadighed som Laan, og man tog fat paa Arbejdet.

Udvidelsen foretoges i Sommeren 1896 af Murmester Jens Rasmussen efter Tegninger af Arkitekt Boss og bestod i Paabygning af en hel ny Etage med 3 almindelige og 2 store Klasseværelser, samt Indretning af 2 rummelige Lokaler i den nye Loftsetage, det ene bestemt for Malerskolen.

Samtidig blev der af Ingeniør J. Bang i København indlagt nyt Darmeapparat efter Darnevandsystemet, og alle Lokaler forsynedes med Auerste

Lamper. Hele Udvidelsen kostede — med Inventar — 31385 Kr.

De gentagne Henvendelser til Lovgivningsmagten førte dog til sidst til, at der paa Finansloven for 1899—1900 bevilgedes Skolen et Tilskud til Byggeforetagendet paa 10300 Kr.

Efter 1896 er der ikke foretaget andre Forandringer ved Bygningen, end at Malerklassen er blevet udvidet med en Del af Loftsrummet, og at et Materialkammer — ligeledes i Loftsetagen — er omdannet til et lille Klasseværelse. De medfølgende Planer viser Skolens nuværende Indretning.

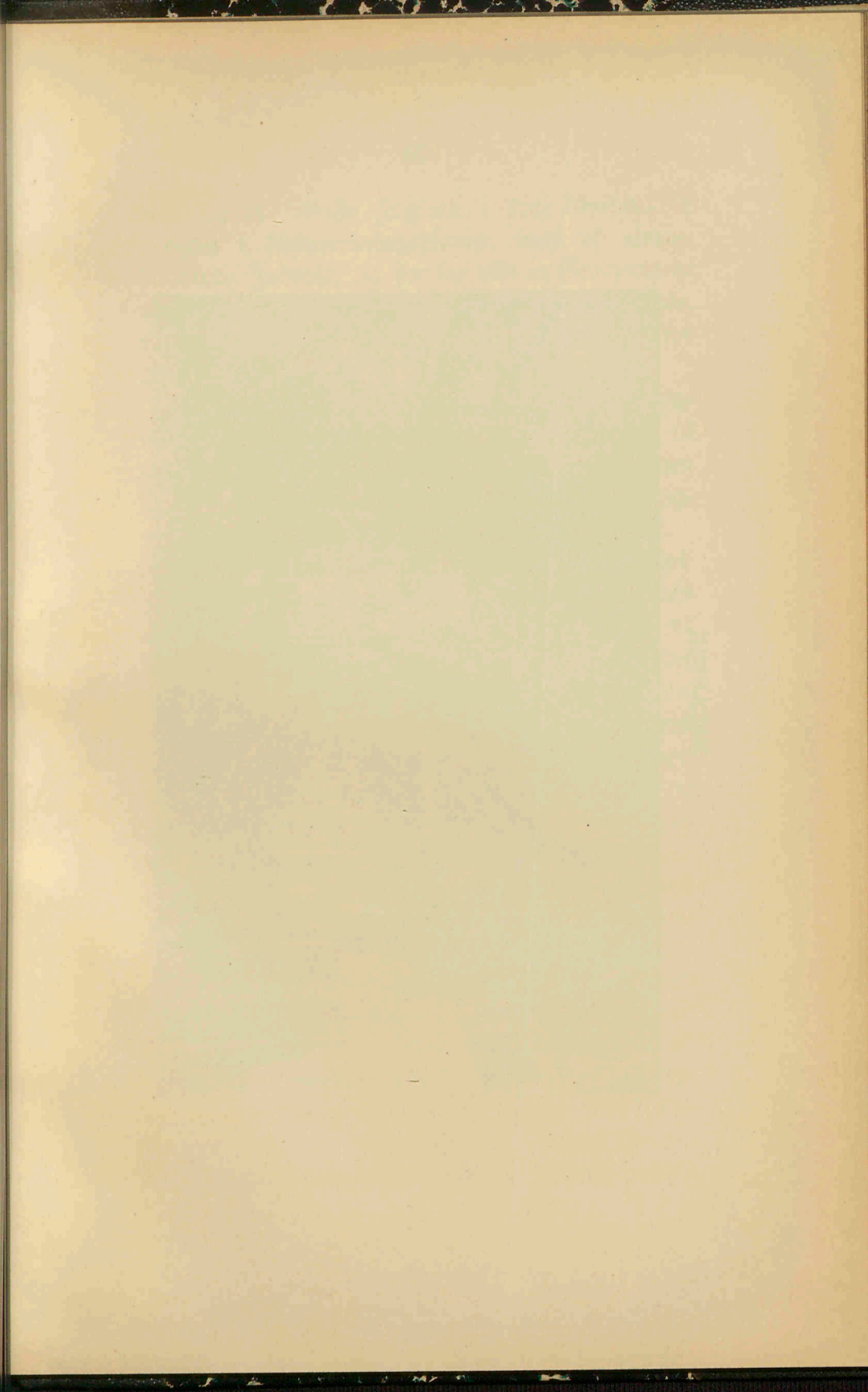
Med Hensyn til Undervisningen er der i de sidste Aar foregaaet følgende Udvidelser og Forandringer:

Dagskolen for Bygningshaandværkere blev i 1894—95 udvidet til et treaarigt Kursus med en videregaaende teoretisk Undervisning.

Med Dagskolen for Malere skete der i 1901—02 en lignende Udvidelse; begge Afdelinger glæder sig nu ved rigeligt Besøg, og særlig er Antallet af faste Elever i stærk og stadig Stigning.

I 1904—05 oprettedes en Dagskole for Møbelsnedkere, ligeledes treaarig, og Skolen har god Grund til at haabe, at ogsaa denne vil vise sig levedygtig.

Fra 1895—96 optages atter Foredrag, dog kun bestemt for Dagskolen, og de afholdes vekslende med Oplæsninger af nyere dansk Litteratur hver Torsdag Eftermiddag. Emnerne for Foredragene er ikke som i Halvfjerdserne og Firsjerne af teknisk





MalerFolen.

Art, da de tekniske Fag nu i stort Omfang er optagne i Undervisningsplanen, men af almindelig Indhold, og for saa vidt en Genoptagelse og Udførelse af Søndags skolernes oprindelige Ide. Egnede Foredrag paabegyndtes i 1904—05 for Aften skolen.

Ogsaa Besøg i Fabrikker, offentlige Bygninger og paa Byggepladser samt Udflugter til historisk og arkitektonisk interessante Steder i Omegnen er siden 1897—98 indgaaede som et Led i Dag skolens Undervisning.

I Aften skolen er der foruden den Udvidelse, som Tilgangen af Elever og den større Plads medførte, sket følgende Forandringer: I 1896—97 bliver Dansk et tvungent Fag for alle Elever, der ikke er i Besiddelse af de Kundskaber heri, som Skolen forlanger; dette Krav havde tidligere været optaget paa Skolens Program, men var ikke blevet gennemført, væsentligst af Pladshensyn. I 1897—98 indføres Oprykningssprøver i de forberedende Tegneklasser, og den nedenfor omtalte nye Undervisningsplan medførte, at ogsaa Regning blev et tvungent Fag ligesom Dansk, og for begge Fag indførtes Oprykningssprøver. Siden teknisk Provins skolefor ening begynde at udsende fællesopgaver til disse Prøver, har Skolen benyttet Foreningens Opgaver. Fra 1898—99 er der, paa et enkelt Aar nær, afholdt Kursus i forberedende Tegning i April Kvartal.

I 1897—98 oprettes et Kursus for Kedelpassere, 1902—03 optages Undervisning for Dævere, der i Aar er udvidet til ogsaa at omfatte praktisk

Mønstervævning, og i 1903—04 indføres Elektroteknik.

Den mest gennemgribende og betydningsfulde Forandring for Aften-skolen er Indførelsen af den i 1901—02 vedtagne Undervisningsplan, hvorved der foruden Optagelse af nye Fag som Materiallære, Overslagsberegning, Stillære m. v. oprettes bestemte Kursus med bestemte Fag for de forskellige Haandværksgrene, hvilken Plan alle Elever, der vil deltage i Tegneundervisningen, skal følge. At dette har kunnet gennemføres, skyldes sikkert den Omstændighed, at al Undervisningen stadig er gratis, idet der kun betales et lille Beløb i Indskrivningspenge.

Kvindeskolen har fortsat sin Virksomhed omtrent uforandret, kun er man i de senere Aar gaaet over til at indskrænke Tegningen efter Gibs, og i Stedet derfor anvender man i rigere Udstrækning Naturmotiver, som de viderekomne benytter til Stillsfæring og Kompositionsøvelser.

En af Kvindeklasserne har Undervisningen i Dansk og Regning siden 1900 været overdraget en Lærerinde ved Kommuneskolen.

I Tegneskolen for ukonfirmerede sættes i 1902—03 Aldersgrænsen op fra 10 Aar til 12 Aar paa Grund af, at Tegneundervisningen i Kommunens Skoler var blevet ændret og tillige indført i Fri-skolen. Afdelingens Elevantal gik herved ned omtrent til Halvdelen.

Skolen har, takket været det stadig voksende Statstilskud og den Støtte, der er vist den fra

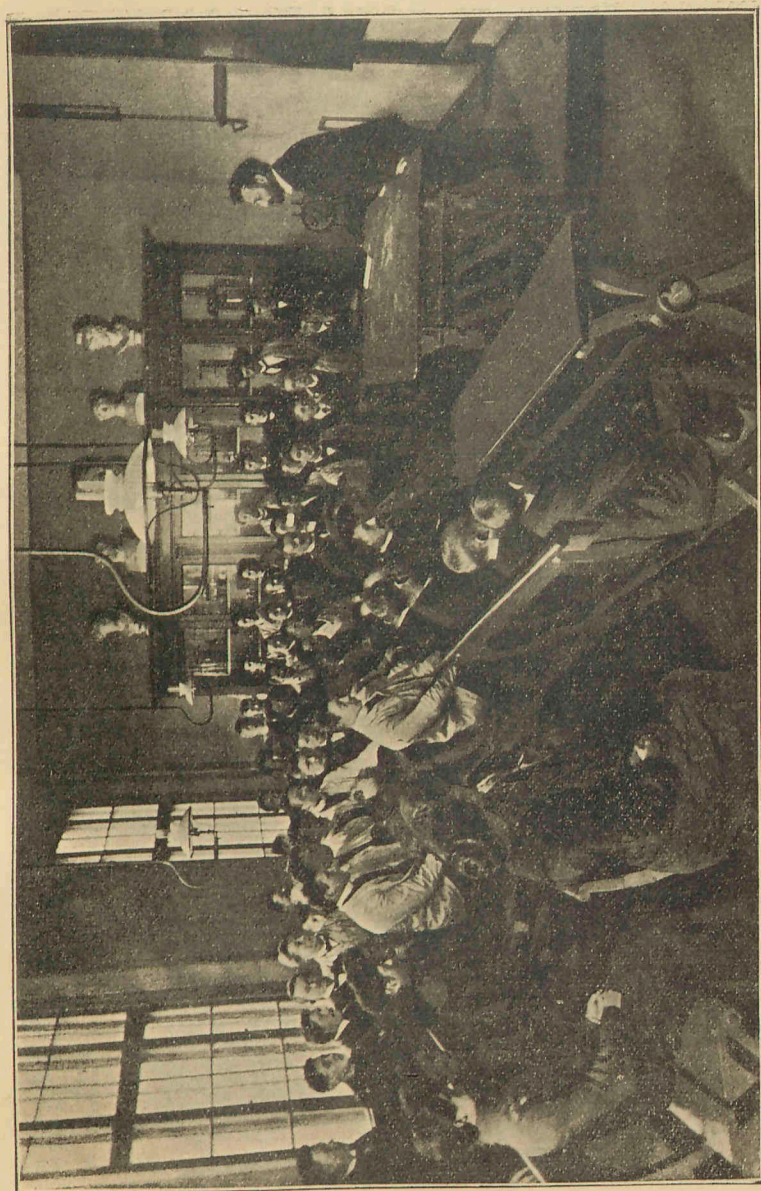
andre Sider, stedse formaaet om end med Besvær at faa Balance i Regnskabet uden at fravige Hovedtanken i sit gamle Princip: gratis Underdervisning til alle.

I de sidste Aar har man dog, som allerede nævnt, maattet tage et lille Beløb i Indskrivningspenge (3 Kr. for Aften- og Kvindeskolen, 2 Kr. for Drengeskolen og 5 Kr. for Dag- og Aften-skolen tilsammen).

Foruden Aalborg Kommune, Amts-skolefonden og Aalborg Sparekasse fortjener blandt de sidste Aars Bidragydere nedennævnte Foreninger og Institutioner særlig at nævnes: Nørresundby Kommune og Haandværkerforening, de to Arbejderforeninger, de fleste Fagforeninger samt fra de aller sidste Aar Murer- og Tømremesterforeningen. Aalborg Haandværkerforenings Tilskud er efterhaanden vokset til 500 Kr. foruden et Stipendium paa 100 Kr. til en flink Dagsskoleelev, og Samarbejdet mellem Foreningen og Skolen er genoptaget, idet der i Skolens Bestyrelse siden 1901 sidder et Medlem, der er valgt af Haandværkerforeningens Repræsentantskab blandt Foreningens Bestyrelsesmedlemmer, for Tiden Malermester Elv. Jørgensen, der tidligere i en Aarrække var knyttet til Skolen som Lærer i Frihaandstegning og Maling.

Gennem 100 Aar har Skolen været Bærer af Haandværkerundervisningen i Aalborg og efter bedste Evne, om end ikke altid med lige Held, søgt at løse sin Opgave. Dens Oprettelse skyldes „Nidkærhed for Almeen-

vellet", og i dens Opgangsperiode bæres den af Borgernes Interesse og Offervillighed; efterhaanden, som dens Udvikling skrider fremad, træder Stat og Kommune hjælpende til, og det maa haabes, at disse Faktorer, i Forbindelse med Ungdommens voksende Trang til Oplysning, vil sikre dens Stilling i de kommende Tider, og at der stadig i dens Ledelse maa sidde Mænd, der har Øjet aabent for, hvad Tidens Udvikling og den stedse alvorligere Kamp for Tilværelsen kræver af Haandværkernes Uddannelse.



Foredrag for Dagffoelen. (Salen).

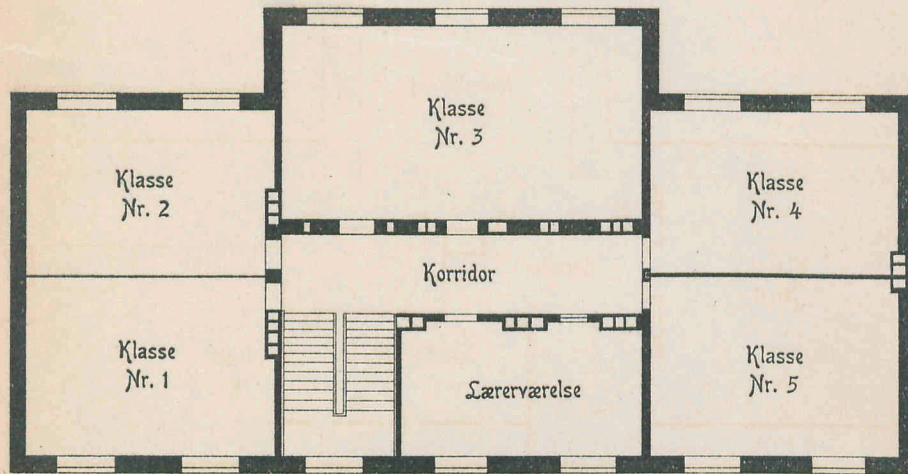


Fig. 1

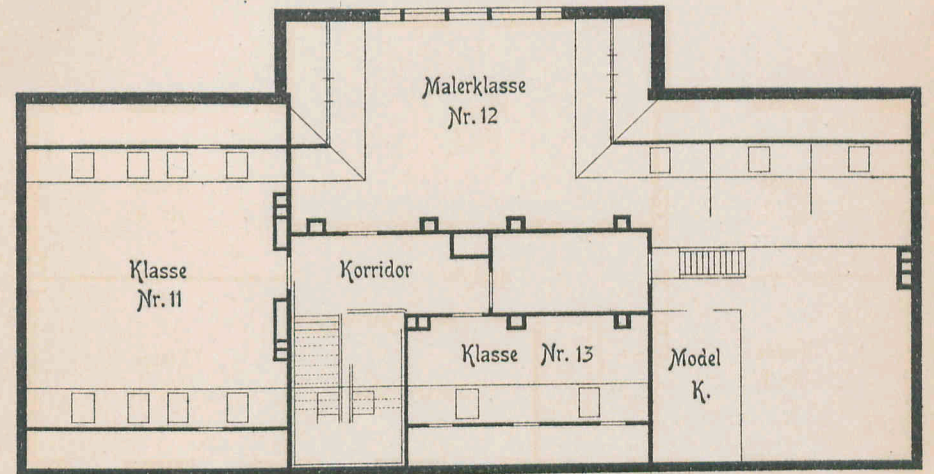


Fig. 2

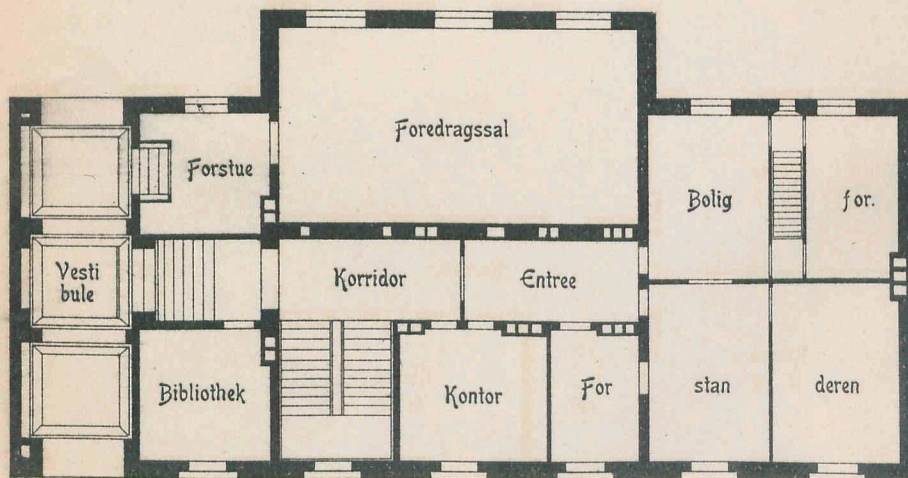
Planer af den nuværende Skolebygning.



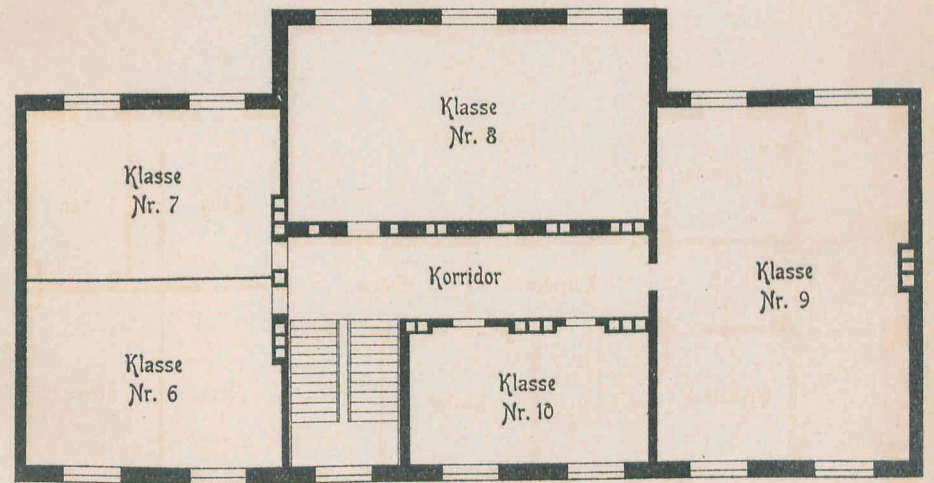
1ste Sal



1ste Sal



Stueetagen



2den Sal



Undervisningsplaner 1904—05.

I. Aftenskolen.

Denne Afdeling, der er bestemt til at optage langt den overvejende Del af Skolens Elever, er i Virksomhed hver Aften fra Kl. 6—10 fra 1. Oktober til 31. Marts.

Undervisningsfag: Dansk, Skrivning, Regning, Korrespondance, Bogføring, Matematik, Fysik, Kemi, Tegning, Bygningslære, Overslagsberegning, Materiallære, Landmaaling, Maskinlære for Kedelpassere, Elektroteknik, Modellering, Stillære, Fagundervisning for Vævere, Tysk og Engelsk.

Skolen forlanger, at alle de Elever, der ønsker at deltage i Tegning og Fagundervisning, skal følge Undervisningsplanen.

Forberedende Undervisning.

1ste Forberedelsesklasse: Frihaandstegning efter plane Forbilleder og geometrisk Tegning 6 Ti., Dansk I. 2 Ti., Skrivning 2 Ti., Regning I. 2 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

2den Forberedelsesklasse: Projektionstegning, Frihaandstegning efter Klodser og Brugsmodeller 10 Ti., Dansk II 2 Ti., Regning II. 2 Ti., — ialt 14 Ti. ugentlig.

Eleverne fritages for Undervisningen i Dansk, Skrivning og Regning, naar de ved en Prøve godtgør, at de har de Kundskaber i disse Fag, som Skolen forlanger.

Fagundervisning.

For at blive optaget i Fagklasserne fordres bestaaede Prøver i begge Forberedelsesklasser, undtagen af Gartnere og Textilarbejdere, der kun skal gennemgaa 1ste Forberedelsesklasse.

Alle i Planen opførte Fag er obligatoriske; men Eleverne kan desuden, hvis de ønsker det, deltage i Undervisningen i andre Fag.

Murere og Tømrere: *1ste Fagklasse:* Fagtegning 6 Ti., Bygningslære 2 Ti., Teknisk Skrivning 1 Ti., Fysik 3 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Bygningslære 2 Ti., Materiallære 2 Ti. — ialt 10 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Overslagsberegning 2 Ti., Bogføring 2 Ti., Korrespondance 1 Ti., — ialt 11 Ti. ugentlig.

Malere: *1ste Fagklasse:* Tegning efter Gibs 8 Ti., Korrespondance 1 Ti., Bogføring 2 Ti. — ialt 11 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Tegning efter Gibs 8 Ti., Centralprojektion I. 4 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Tegning efter Gibs 4 Ti., Centralprojektion II. 4 Ti., Stillære 2 Ti., Materiallære 2 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

Møbelsnedkere: *1ste Fagklasse:* Fagtegning 6 Ti., Faglig Frihaandstegning 4 Ti., Teknisk Skrivning 1 Ti., Korrespondance 1 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Faglig Frihaandstegning 4 Ti., Bogføring 2 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Centralprojektion 4 Ti., Stillære 2 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

Drejere: *1ste og 2den Fagklasse* som Møbelsnedkerne.

3die Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Modellering 4 Ti., Stillære 2 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

Bygningsssnedkere: *1ste Fagklasse:* Fagtegning 6 Ti.,

Faglig Frihaandstegning 4 Ti., Teknisk Skrivning 1 Ti., Korrespondance 1 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Bygningslære 2 Ti., Fysik 3 Ti. — ialt 11 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Bogføring 2 Ti., Stillære 2 Ti. — ialt 10 Ti. ugentlig.

Billedskærere: *1ste Fagklasse:* Tegning efter Gibs 8 Ti., Modellering 4 Ti., Korrespondance 1 Ti. — ialt 13 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Tegning efter Gibs 8 Ti., Modellering 4 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Tegning efter Gibs 4 Ti., Modellering 4 Ti., Stillære 2 Ti., Bogføring 2 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

Maskinarbejdere: *1ste Fagklasse:* Fagtegning 6 Ti., Matematik I. 4 Ti., Teknisk Skrivning 1 Ti. — ialt 11 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Matematik II. 4 Ti., Fysik 3 Ti. — ialt 13 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Matematik III. 4 Ti., Materiallære 2 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

Klejnsmede o. lign.: *1ste Fagklasse:* Fagtegning 6 Ti., Teknisk Skrivning 1 Ti., Fysik 3 Ti. — ialt 10 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Faglig Frihaandstegning 4 Ti. — ialt 10 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Materiallære 2 Ti., Korrespondance 1 Ti., Bogføring 2 Ti. — ialt 11 Ti. ugentlig.

Blikkenslagere m. fl.: *1ste Fagklasse:* Fagtegning 6 Ti., Faglig Regning 2 Ti., Teknisk Skrivning 1 Ti. — ialt 9 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Fysik 3 Ti., Korrespondance 1 Ti. — ialt 10 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Fagtegning 6 Ti., Bogføring 2 Ti., Materiallære 2 Ti. — ialt 10 Ti. ugentlig.

Guldsmede m. fl.: *1ste Fagklasse:* Frihaandstegning efter Gibs 8 Ti., Korrespondance 1 Ti., Bogføring 2 Ti. — ialt 11 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Frihaandstegning efter Gibs 8 Ti., Modellering 4 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Faglig Frihaandstegning 4 Ti., Model-
lering 4 Ti., Stillære 2 Ti. — ialt 10 Ti. ugentlig.

Gartnere: *1ste Fagklasse:* Fagtegning 4 Ti., Dansk II. 2 Ti., Regning II. 2 Ti., Tysk I. 2 Ti. — ialt 10 Ti. ugentlig.

2den Fagklasse: Fagtegning 4 Ti., Landmaaling 1 Ti., Korrespondance 1 Ti., Tysk II. 2 Ti., Mundtlig Fagundervisning 4 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

3die Fagklasse: Fagtegning 4 Ti., Mundtlig Fagundervisning 4 Ti., Kemi 2 Ti., Bogføring 2 Ti. — ialt 12 Ti. ugentlig.

Dansk og Regning. Undervisningens Formaal er at opfriske og supplere de Kundskaber i disse Fag, som Eleverne antages at medbringe fra Almue-skolen, og som er nødvendige for med fuldt Udbytte at kunne deltage i den øvrige Undervisning.

Dansk I. Læseøvelser, Diktat og lettere Genfortællinger,
Dansk II. Sværere Genfortællinger og lettere frie Opgaver.

Dansk III. Sproglære, Analyse, frie Stile.

Regning I. Regning med hele Tal og Begyndelsesgrundene af Brøk. Undervisningen er for samtlige Regneklassers Vedkommende Klasseundervisning og tager saa vidt muligt Sigte paa det praktiske Liv.

Regning II. De 4 Regningsarter i Brøk og de almindelige Regler for Decimalbrøk.

Regning III. I en Klasse gennemgaas Procentregning, fremmed Mønt, Maal og Vægt m. v., i en anden Fladers og Legemers Beregning.

Korrespondance. Eleverne lærer at affatte almindelige Forretningsbreve.

Bogføring. I en Klasse undervises i almindeligt enkelt Bogholderi, i en anden i dobbelt Haandværkerbogholderi.

Skrivning. Alm. Skønskrift, Stejlskrift, Rundskrift og Kursiv.

Tegning. *Forberedende Tegning.* I samtlige Klasser sker Undervisningen efter Tegneinspektør Andersens Metode.

Fagtegning for Tømrere. Der tegnes Samlinger, Udmittlinger, Trapper, Tage, Spir m. v. Modeller benyttes i stor Udstrækning. Eleverne deltager desuden i Undervisningen i Bygningslære.

Fagtegning for Murere. Efter at have gennemgaaet de almindelige og mere sammensatte Murstensforbindelser, tegnes der Buer, Hvælvinger, Stensnit m. v. Eleverne deltager desuden i Undervisningen i Bygningslære.

Fagtegning for Snedkere. Eleverne tegner først ganske simple Møbler (Servante, Skab o. l.) efter Skitse paa Klasses tavlen med opgivne Maal og Modeller i fuld Størrelse af samtlige Enkeltheder. Senere arbejdes efter Skitse fra Læreren; alle Enkeltheder udtegnes i naturlig Størrelse, og de store Arbejds-tegninger udføres kun i Blyant med farvet Skravering af Snittene.

Fagtegning for Maskinarbejdere. Efter Skitser med indskrevne Maal paa Klasses tavlen tegner Eleven først enkelte Maskindele og gennemgaar Konstruktionen af Skruer, Tandhjul m. v. og gaar dernæst over til at foretage Opmaalinger af Maskindele og hele Maskiner.

Fagtegning for Smede. Fagtegningen foregaar paa lign. Maade som hos Maskinarbejderne. Til Opmaaling benyttes Værktøj, Vognbeslag, Laase m. v. De videstkomne faar tillige Øvelse i Vægtberegninger.

Fagtegning for Blikkenslagere, Kobbersmede m. v. Undervisningen er en direkte Fortsættelse af Undervisningen i Projektionstegning med Skæringer og Udfoldninger anvendte paa Eksempler hentede fra Faget.

Fagtegning for Gartnere. Efter at have tegnet en Del Signaturer o. lign. (hertil benyttes som Forbilleder Glæsels Havetegninger) gaas over til Korttegning til Dels efter Elevens egne Opmaalinger. De videstkomne tegne Udkast til Haveanlæg o. s. v. Eleverne maa deltage i Undervisningen i Landmaaling.

I Skyggetegning efter Gibs begyndes med simple Modeller, senere tegnes vanskeligere Ornament, skøntformede Kar, Dele af det menneskelige Legeme o. s. v. Den største Del af de udførte Tegninger skygges med Blyant, desuden anvendes Kul, farvet Kridt, Pen, Tuschtone og Sortkridt.

Klassen for *videregaaende Frihaandstegning* er bestemt for Snedkere, Klejnsmede m. fl., der her faar en videregaaende Uddannelse i Frihaandstegning efter Forbilleder til Dels hentede fra Faget, samtidig med at de besøger de respektive Fagklasser.

Centralprojektion. De almindelige Regler gennemgaas og indøves ved Opgaver paa Klasetavlen. Samtidig tegnes Opgaver dels givne i Ord, dels i dobbelt retvinklet Billede; Skyggekonstruktioner modtages straks. Undervisningen afsluttes for Malerne med tuscherede Tegninger af Rum med Skygger og for Snedkerne med perspektivisk Fremstilling af Møbler.

Ved Undervisningen i Fagtegning for andre Haandværksfag, der ikke har nogen særlig Klasse, som *Gørtlere, Karetmagere* osv., gaas frem paa lignende Maade som i Fagtegning for Maskinarbejdere.

Bygningslære. I Samtaler gennemgaas i Løbet af 2 Vintre Opførelsen af et almindeligt Beboelseshus. Eleverne nedtegner i deres Skitsebøger de vigtigste af de paa Klasetavlen tegnede Skitser.

Materiallære. a) *for Bygningshaandværkere:* I Foredrag og Samtaler gennemgaas de vigtigste Bygningsmaterialiers Fremstilling og Egenskaber (Kalk, Cement, Gibs, Lervarer, Jern, Træ).

b) *for Maskinarbejdere m. fl.:* I Foredrag og Samtaler gennemgaas: Jern (Jernets Fremstilling af Malmene, Støbejern, smedeligt Jerns Fremstilling og Egenskaber, Hærdning, hammerbart Støbegods, Jernets Beskyttelse mod Rust m. v.), Kobber, Zink, Tin, Bly, Aluminium (Fremstilling af Malmene, Egenskaber, Legeringer), Pakningsmidler, Smørelser.

Matematik. I et treaarigt Kursus gennemgaas Christensens og Schmidts Aritmetik og Geometri med enkelte Udeladelser.

Fysik. I Foredrag ledsagede af talrige Forsøg og Eksaminatorier gennemgaas Fysikens vigtigste Love.

Kemi. Ved Foredrag med Forsøg og efterfølgende Eksamination gives der Eleverne en Oversigt over Grundstofferne og deres Forbindelser indenfor Omraadet af den uorganiske Kemi.

Maskinlære for Kedelpassere. Det til Kedelpasserprøven forlangte Pensum gennemgaas efter den anbefalede Lærebog,

Modellering. Begynderne benytte Gibsmodeller til Forbilleder, de viderekomne arbejder efter Fotografier, Skitser fra Læreren og efter Naturen.

Stillære. I Samtaler og Foredrag med Demonstrationer gennemgaas Hovedtrækkene i Ornamentets Historie.

Overslagsberegning. Eleverne lærer at udarbejde fuldstændigt Overslag til en mindre Beboelsesbygning.

Elektroteknik. I et toaarigt Kursus gennemgaas Grundsetningerne for den elementære Elektroteknik, Accumulatorer, galv. Elementer, Maalinger, navnlig Modstandsmaaling, Generatorer og Motorer for ensrettet Strøm, Bue- og Glødelamper, Telefon- og

Telegrafapparater samt Ledningsnet, desuden lidt om Vexelstrøm.

Fagundervisning for Vævere. I et toaarigt Kursus gennemgaas Væveriets Grundregler: Bindingslæren, Dekomposition (Udtagning af Mønstre) og Komposition (Sammensætning af Mønstre) samt lidt Materiallære; desuden praktisk Mønstervævning.

Landmaaling. De almindelige Principper for Opmaaling af et mindre Areal og Nivellering af en kortere Linie.

Tysk I og II. Thora Goldschmidts Billedgloser benyttes som Grundlag for Samtaleøvelser.

Engelsk I og II. Thora Goldschmidts Billedgloser benyttes som Grundlag for Samtaleøvelser.

En Aften ugentlig afholdes *Foredrag* over almindelige Emner for de forskellige Klasser i Aftenskolen.

II. Dagskolen for Bygningshaandværkere.

Formaalet med denne Afdeling er at meddele Eleverne en fyldigere teoretisk Undervisning og derved sætte dem i Stand til at fyldestgøre de Krav, som et selvstændigt Erhverv maa stille.

Et fuldstændigt Kursus varer i 3 Vintre og afsluttes med en Eksamen, men Elever, der kun kan ofre kortere Tid paa deres Uddannelse, kan erholde Undervisning i enkelte Fag.

Skoleaaret begynder den 15de Oktober og varer til 31te Marts. Undervisningstiden er fra 8—12 og 1—4 eller 5 samt mellem 6 og 10 Aften for de Fags Vedkommende, der er henlagte til Aftenskolen.

Yngste Klasse.

Matematik. (6 Ti.) Efter Christensen og Schmidts Lærebøger gennemgaas: *Aritmetik:* Indledning,

Addition, Subtraktion, Multiplikation, Division og Ligninger af 1ste Grad med 1 ubekendt. *Geometri*: Indledning, Vinkler, Parallelisme, Konstruktioner, Kongruens og Symetri.

Bygningslære. (6 Ti.) Gnudtzmanns Lærebog med en Del Tilføjelser benyttes; der gennemgaas: Stenforbindelser, Træforbindelser: Sammenføjninger, Bjælkelag, Indskud, Dragerværker, Vægge, Lofter og Gulve.

Frihaandstegning. (6 Ti.) Samme Pensum som i Aftenskolens forberedende Tegneklasser.

Projektions- og Skyggelære. (11 Ti.) Der gennemgaas Punkters, Liniers, Planers og Legemers Fremstilling, Legemers Skæring og Udfoldning samt Skyggekonstruktioner.

Fagtegning for Bygningshaandværkere. (11 Ti.) Undervisningen, der saa nøje som muligt slutter sig til Undervisningen i Bygningslære, og som fortsættes i mellemste Klasse, omfatter almindelige Murforbindelser, Hvælvinger, Stensnit, Tømmerforbindelser, Tagværker, Trapper, Døre, Vinduer m. m.

Dansk. (2 Ti.) Sproglære, Dansk Stil (nogle Hjemmestile).

Fysik. (3 Ti. i Aftenskolen).

Skrivning. (1 Ti.) Alm. Skønskrift.

Regning. (2 Ti.) De alm. Regningsarter med Brøk og Decimalbrøk indøves.

Mellemste Klasse.

Matematik. (6 Ti.) Efter Christensen & Schmidts Lærebøger gennemgaas: *Aritmetik*: Potens, Ligninger af 1ste Grad med flere ubekendte, Decimalbrøk, Proportioner, Roduddragning, Ligninger af 2den Grad, Logarithmer og Rentesregning. *Geometri*: Lighedannede Figurer, den retvinklede Trekant, et Punkts Potens m. H. t. en Cirkel, Cirkelperiferiens Deling og Længde, Fladeindhold.

Statik. (2 Ti.) Der gennemgaas af Ligevægtslæren: Kræfter, Kræfters Opløsning og Sammensætning,

parallelle Kræfter, Momenter, Anvendelse af Stang-polygoner, Kraftpar, almindelige Ligevægtsbetingelser, Tyngdepunktet; og af Styrkelæren: Indledning, Strækning og Sammentrykning.

Bygningslære. (6 Ti.) Gnudtzmanns Lærebog med en

Del Tilføjelser benyttes; der gennemgaas Tagværker, Trapper, Hegn, Snedkerarbejder, Jernforbindelser, Tagdækninger, Maling, Gas- og Vandindlæg m. v.

Landmaaling, Fundering og Jordarbejde (3 Ti) Efter at Eleverne er gjort bekendt med de vigtigste Regler for saadanne Opmaaling og Nivelleringer, der kan forefalde ved almindelige Byggearbejder o. lign., gennemgaas efter Kaptejn Thortsens Lærebøger: *Jordarbejde*: Undersøgelse af Jordoverfladen, Beregning af Jordmassers Kubikindhold, Middeltransportafstand, Udførelsen af Jordarbejdet, Jordværkers Beklædning og Regulering, Dræning og Kloakering. *Fundering*: Grundundersøgelser, Byggegrubens Tørlægning, Fangedæmninger, forskellige Funderingsmetoder. Særlig behandles Fundamenter af alm. Murværk og af Beton, Pæleværker (Ramning m. v.) samt Fundering paa Beton under Vand.

Eleverne har desuden haft nogle praktiske Øvelser i Opmaaling og Nivellering.

Fagtegning for Bygningshaandværkere. (1ste Kvartal 17 Ti., 2det Kvartal 9 Ti). Fortsættelse og Afslutning af Undervisningen i 1ste Klasse. Nogle Timer anvendes til Modellering i Træ.

Borgerlig Bygningskunst. (8 Ti i 2det Kvartal). Efter til Dels opgiven Plan udarbejdes Planer, Snit og tarvelig Façade til et etetages fritliggende Beboelses-hus. Enkelthederne udtegnes i større Maalestok.

Centralprojektion. (8 Ti.) Omtrent Halvdelen af Tiden bruges udelukkende til Fællesundervisning ved Klassetavlen. De almindelige Regler gennemgaas og indøves; samtidig tegnes Opgaver dels givne i Ord, dels i dobbelt retvinklet Billede, Skygge-

konstruktioner medtages straks; Undervisningen afsluttes med Tegning af en perspektivisk Fremstilling af en Bygning efter opgiven Plan og Façade.

Skrivning. (1 Ti) Kursiv, Rundskrift.

Dansk. (2 Ti) Sproglære, Dansk Stil, Haandværker-Korrespondance.

Fysik. (3 Ti) I Eksaminatorier gennemgaas Sarauws Naturlære.

Kemi (2 Ti. i Aftenskolen).

Ældste Klasse.

Matematik. (6 Ti.) Efter Julius Petersens Lærebøger gennemgaas: *Trigonometri*: Vinkler, de trigonometriske Forhold, de trigonometriske Funktioner af Vinklernes Summer, Differencer m. v, Tavlerne, den retvinklede Trekant og den alm. Trekant. *Stereometri*: Liniers og Planers Stilling, Hjørner, Polyedre og runde Legemer, regulære Polyedre, Overflade, Volumen.

Statik. (6 Ti.) Det i mellemste Klasse læste repeteres og endvidere gennemgaas: Forskydning, Bøjning, Bjælken, Bolte, Søjleformlen, Inerti- og Modstandsmomenter, leddede Systemer, Murværker og Jordværker.

Materiallære. (2 Ti) I Tilslutning til det i Kemien læste gennemgaas: Kalk, Cement, Gips, Lervarer, Jern, Kobber, Bly, Zink, Træ og Glas i deres vigtigste praktiske Anvendelser.

Statiske Konstruktioner. (10 Ti) I Tilslutning til det i Statiken lærte tegnes og beregnes Konstruktioner i Træ, Jern, Sten og blandet Materiale, f. Eks. Spærfag, simple Brokonstruktioner, Murbuer m. v.

Borgerlig Bygningskunst. (16 Ti.) Der tegnes Planer, Snit og tarvelig Façade til et almindeligt Beboelseshus og lignende Bygninger. Enkelthederne udtages i større Maalestok, og Overslag og Beskrivelse udarbejdes.

Bogføring. (2 Ti.) Eleverne lærer at anlægge, føre og afslutte de Bøger, som benyttes i en større Haandværkervirksomhed.

Skyggetegning efter Gibs. (4 à 8 Ti. i Aftenskolen). Der søges opnaaet en saadan Færdighed, at Eleverne med Forstaaelse kan gengive et simpelt Ornament, et Stykke Gesims eller lignende.

Særlig Klasse.

I denne Klasse optages Elever, der af forskellige Grunde ikke kan følge Dagskolens treaarige Kursus. Der undervises i forberedende Tegning og Fagtegning, og desuden deltager Eleverne sammen med Dagskolens øvrige Elever i Undervisningen i Dansk, Skrivning og Regning og eventuelt andre Fag.

III. Dagskolen for Malere.

I Dagskolen for Malere søges der bibragt Eleverne en fyldigere teoretisk Kendskab til deres Fag, samtidig med at deres Smag og manuelle Færdighed udvikles. Skoleaaret varer fra 1. Novbr. til 31. Marts. Undervisningstiden er fra 8—12 og 1—4 eller 5 samt mellem 6 og 10 Aften for de Fags Vedkommende, der er henlagte til Aftenskolen.

Særlig Klasse og Forberedelsesklasse.

I denne Klasse optages Elever, der er uden Kendskab til Tegning, eller som ikke kan afse Tid til at deltage i det fuldstændige Kursus. Der undervises i forberedende Tegning, Dansk, Skrivning og Regning, Aaring, Marmorering og Listetrækning.

1ste Klasse.

Til Optagelse i denne Klasse fordres bestaaede Prøver i geometrisk, Projektions- og Frihaands-tegning efter plane Forbilleder og Klodser i det Omfang,

der forlanges for Optagelse i Aftenskolen's Fagklasser, samt nogle Kundskaber i Dansk og Regning.

Undervisningsfagene er:

Frihaandstegning efter Brugsmønstre med Farvelægning (6 Ti.).

Frihaandstegning med Kul efter store Gipsmønstre (6 Ti.).

Gipsmaling i Limfarve (14 Ti.).

Skiltmaling (6 Ti.).

Aarng og Marmorering med Panellering og Aftrækning i Limfarve og Olie (9 Ti.).

Dansk (2 Ti.), *Regning* (2 Ti.), *Skrivning* (1 Ti.) fælles med Dagskolen for Bygningshaandværkere.

Fysik (3 Ti. i Aftenskolen).

Frihaandstegning efter Gips med Blyant og Kridt (8 Ti. i Aftenskolen).

2den Klasse.

Stillere I (6 Ti.). I Foredrag og Samtaler gennemgaaes Hovedstilarternes mest karakteristiske Former. En Del af Tiden anvendes til Øvelser med Kridt paa Klassetavlen, Undervisningen fortsættes i 3die Klasse.

Stilstudier (9 Ti.). I nøje Tilslutning til det i Stillere gennemgaaede udfører Eleverne i Akvarel og Limfarve mindre og større Dekorationsdetaller hovedsagelig efter udmærkede Forbilleder; nogen Øvelse i Komposition samt Studier i Museet og Kirkerne.

Maling efter Gips (10 Ti.). Større Ornament, Legemsdele, Masker o. s. v. En Del Øvelse i Maling efter Gips i farvet Belysning.

Studier efter Naturen (10 Ti.).

Kemi og Materiallære (2 Ti.). Efter at Kemiens Grundbegreber er gennemgaaede, behandles de for Maleren vigtigste Materialiers Egenskaber, Fremstilling og Brug.

Bogføring (2 Ti.). Fælles med Dagskolen for Bygningshaandværkere.

Centralprojektion (8 Ti.). Fælles med Dagskolen for

Bygningshaandværkere, Undervisningen afsluttes med en tuscheret Tegning af et Rum med Skygge (efter Opmaaling).

Frihaandstegning efter Gibs med Blyant; Kridt, Kul, Tusch m. m. (8 Ti. i Aftenskolen).

3die Klasse.

Naturstudier med Øvelser i Stilisering (16 Ti.).

Stillere II (6 Ti.) og *Stilstudier* (9 Ti.). Fortsættelse af Undervisningen i 2den Klasse.

Praktisk Dekorationsmaling (12 Ti.). Eleverne udarbejder Forslag med Detailler til Dekoration i bestemt Stilart af opgivne Rum.

Overlagsberegning (2 Ti.). Efter fremlagt Tegning udarbejdes Overslag over Malerarbejdet i et almindeligt Beboelseshus.

Modellering (4 Ti. i Aftenskolen).

Skyggetegning efter Gibs med Kul, Kridt, Tusch etc. (8 Ti. i Aftenskolen).

IV. Dagskolen for Møbelsnedkere.

Formaalet med denne Afdeling er at meddele Eleverne et grundigt teoretisk Kendskab til deres Fag samt at uddanne deres Smag og Formsans og i det hele taget meddele dem saadanne Kundskaber, som kan sætte dem i Stand til at fyldestgøre de Krav, et selvstændigt Erhverv maa stille.

1ste Klasse.

Til Optagelse stilles samme Fordringer som til Malerskolens 1ste Klasse.

Projektions- og Skyggelære (11 Ti.). Fælles med Dagskolen for Bygningshaandværkere:

Frihaandstegning efter Brugsmødder (6 Ti.). Fælles med Dagskolen for Malere.

Frihaandstegning med Kul efter store Gibsmodeller (6 Ti.). Fælles med Dagskolen for Malere.

Møbelkonstruktionslære med Tegning (15 Ti.). Samlingerne ved de alm. Møbelformer gennemgaas og tegnes. Senere tegnes Møbler efter Modeller i naturlig Størrelse og Skitser fra Læreren. Fuldstændige Arbejdstegninger udarbejdes.

Dansk (2 Ti.), *Regning* (2 Ti.) og *Skrivning* (1 Ti.).

Fælles med Dagskolen for Bygningshaandværkere.

Skyggetegning efter Gibs (8 Ti. i Aftenskolen).

Fysik (3 Ti. i Aftenskolen).

2den Klasse.

Stillære I (6 Ti.) og *Stilstudier* (9 Ti.). Fælles med Dagskolen for Malere.

Centralprojektion (8 Ti.). Fælles med Dagskolen for Bygningshaandværkere; som Afslutning tegnes Møbler i perspektivisk Fremstilling.

Møbelkonstruktionslære med Tegning (12 Ti.) Fortsættelse af Undervisningen i første Klasse. Tegningerne udføres i bestemte Stilarter med gode Forbilleder som Motiver.

Naturstudier med Øvelser i Stilisering (6 Ti.).

Kemi og Materiallære (2 Ti.).

Modellering (4 Ti. i Aftenskolen).

Frihaandstegning efter Gibs med Kridt, Kul, Tusch m. v. (8 Ti. i Aftenskolen).

3die Klasse.

Møbelkomposition (16 Ti.).

Stillære II (6 Ti.). Fælles med Dagsk. for Malere.

Studier efter Naturen med Øvelser i Stilisering (10 Ti.).

Skitsering paa Museet (6 Ti.).

Bogføring (2 Ti.). Fælles med Dagskolen for Bygningshaandværkere.

Øverslagsberegning (2 Ti.).

Modellering (4 Ti. i Aftenskolen).

Frihaandstegning efter Gibs med Kridt, Tusch m. v. (8 Ti. i Aftenskolen).

Hver Lørdag Eftermiddag afholdes Foredrag over almindennende Emner eller Oplæsninger af nyere dansk Litteratur for alle Dagskolens Afdelinger.

V. Kvindeskolen.

Denne Afdeling, der optager den langt overvejende Del af Skolens kvindelige Elever, er i Virksomhed fra 1ste Oktober til 1ste April; Undervisningstiden er mellem 3 og 6 Eftermiddag; Undervisningen omfatter:

Dansk I (2 Ti.). Diktat og lettere Genfortællinger.

Dansk II (2 Ti.) Sværere Genfortællinger og lettere frie Opgaver.

Dansk III (2 Ti.) Lidt Litteraturlæsning; frie Opgaver.

Regning I (2 Ti.) Regning med hele Tal og Begyndelsesgrundene i Brøk.

Regning II (2 Ti.). De 4 Regningsarter i Brøk.

Regning III (2 Ti.). Decimalbrøk, Procentregning o. s. v.

Skrivning (2 Ti.). Alm. Skønskrift, Stejlskrift, Rundskrift.

Bogføring m. v. (4 Ti.). I første Kvartal: Korrespondance og Handelsregning; i andet Kvartal lærer Eleverne at anlægge og føre de Bøger, der benyttes i en mindre Forretning.

Tegning I og II (à 6 Ti.). I den ene Klasse undervises i forberedende Frihaandstegning efter Tegneinspektør Andersens System; i den anden i videregaaende Frihaandstegning efter Gibs med Blyant, Kul, Tusch, Kridt o. s. v.; de videstkomne tegner efter Naturen og faar nogen Øvelse i Stilisering.

VI. Tegneklasser for Drengene.

I denne Afdeling, der optager Drengene fra 12—14 Aar, gennemgaas i 2 Klasser (à 4 Ti. ugentlig) samme Pensum som i Aftenskolens Forberedelsesklasse I.

Medlemmer af Søndagsskolernes Direktion og Teknisk Skoles Bestyrelse.

Borgmester, Etatsraad <i>D. Hornsyld</i>	1805—1827
Etatsraad, Agent <i>Chr. Qvist</i>	1805—1815 †
Stiftsprovst <i>P. M. G. Schierup</i>	1805—1827 †
Pastor Dr. theol. <i>C. W. Claudi</i>	1805—1829 †
Toldinspektør, Etatsraad <i>Chr. Preetzmann</i> (1804)	1807—1827 †
Raadmand, Kancelliraad <i>P. M. Gleerup</i>	1815—1825 †
Borgmester, Justitsraad <i>J. L. Schmidt</i>	1827—1837 †
Pastor <i>P. C. St. Gad</i>	1825—1828 forflyttes.
Toldinspektør, Etatsraad <i>M. Strandgaard</i>	1827—1861
Toldkass., senere Toldinspektør, Etatsraad <i>S. Th. Thorbrøgger</i>	1832—1870 †
Pastor <i>H. F. J. Fogh</i>	1832—1839 forflyttes.
Købmand <i>Chr. Møller</i>	1832—1849
Stiftsprovst <i>P. T. Hald</i>	1839—1856 forflyttes.
Pastor <i>C. Bruun</i>	1839—1846 forflyttes.
Bogbinder, Kollektør <i>J. C. Bech</i>	1849—1869 †
Pastor <i>J. C. Schuemann</i>	1849—1851 forflyttes.
Toldinspektør, Generalkrigskommissær <i>J. L. Barfred</i>	1851—1855 †
Fabrikant <i>J. Rathmann</i>	1855—1860 bortrejst.
Pastor <i>V. J. J. Boethe</i>	1856—1862 forflyttes.
Pastor <i>H. J. Th. Haar</i>	1860—1868 forflyttes.
Brygger <i>Baadsgaard</i>	1861—1865
Snedker <i>H. C. Mammen</i>	1862—1871 †
Toldkontrollør <i>N. M. Holten</i>	1865—1868 forflyttes.
Pastor <i>F. Nansen</i>	1868—1873 forflyttes.
Tømmermester <i>Henckel</i>	1868—1878 †
Fabrikant <i>C. Wendt</i>	1870—1884
Apotheker <i>J. J. Strøberg</i>	1870
Malermester <i>F. Bech</i>	1871—1875
Brænderiejer <i>Harald Jensen</i>	1871

Baneingeniør <i>J. Wistoft</i>	1874—1875 †
Baneingeniør <i>N. Toussieng</i>	1875—1878 forflyttes.
Arkitekt <i>H. A. Boss</i>	1875
Overlærer <i>H. Østergaard</i>	1878—1905 †
Stadsingeniør <i>N. Høeg</i>	1884
Malermester <i>Elv. Jørgensen</i>	1901

Inspektører og Forstandere.

Pastor <i>A. P. Meden</i>	1805—1818
Lærer <i>H. Østergaard</i>	1873—1877
Navigationsskolebestyrer <i>J. Kerstens</i>	1877—1894
Ingeniør <i>Niels Olsen</i>	1894

Lærere.

<i>Emmichsen</i> , Fattigskolen	1805—1808
Seminarist <i>Sand</i>	1805—1806
Tegnemester <i>Wandall</i>	1805—1808
Lærer <i>Nørgaard</i>	1805—1808
— <i>J. Reich</i>	(1804) 1807—1816 †
— <i>Poulsen</i>	(1805) 1807—1821
Tegnemester <i>Rottemont</i>	(1805) 1807—1812
— <i>Bruun</i>	1808—1828 †
Lærer <i>Christensen</i>	1808—1826
— <i>Fieldsted</i>	1808—1810
— <i>Lars Jensen Hallund</i>	1810—1822
— <i>Torp</i>	1816—1817
— <i>Jacobsen</i>	1821—1826
— <i>Petersen</i>	1826—1853
Tegnelærer <i>Lund</i>	1828—1850
Tømmermester <i>H. A. Boss</i>	1851—1873
Lærer <i>J. Thaanum</i>	1853—1856
— <i>C. Schmidt</i>	1856—1872
Overlærer <i>H. Østergaard</i>	1870—1895
Lærer <i>L. H. Bie</i>	1870—1879

Stenhugger <i>St. Borregaard</i>		1872—1882
Arkitekt <i>S. H. Hoffmeyer</i>		1872—1873
Lærer <i>J. M. Bøcher</i>		1872—1891
Lærer, Løjtn. <i>Joh. Christensen</i>	1872—1873	1877—1888
		1891—1902
Premierløjtnant <i>Lesser</i>		1873—1879
Arkitekt <i>Weber</i>		1873—1879
Kantor <i>Joh. Møller</i>		1874—1891
Landskabsmaler <i>Theilgaard</i>		1875—1876
Stabssergent <i>A. Schousgaard</i>		1875
Litograf <i>Krum</i>		1876—1882
Lærer <i>Erh. Remmer</i>		1876—1883
Navigationsskolebestyrer <i>J. Kerstens</i>		1877—1898
Lærer, Løjtnant <i>P. H. Koch</i>		1879
Tømmermester <i>Sivertsen</i>		1879—1882
Lærer <i>A. Cl. Hansen</i>		1879—1883
Navigationslærer <i>Bidstrup</i>		1879—1880
Premierløjtnant <i>Larsen</i>		1879—1880
Dekorationsmaler <i>S. Simonsen</i>		1882—1900 †
Arkitekt <i>Hansen-Marcher</i>		1882—1883
Lærer <i>N. M. Mølgaard</i>		1882—1898
— <i>Ludv. N. Hedelund</i>		1882
Overbanemester <i>P. M. Christensen</i>		1882
Adjunkt <i>J. Asmussen</i>		1882—1889
Lærer <i>Joh. Skøtt</i>		1882—1899
— <i>Kirk Andersen</i>		1883—1898
Overlærer <i>N. Michelsen</i>	1883—1887	1897—1900
Arkitekt <i>L. Olesen</i>		1883—1888
— <i>O. P. Momme</i>		1884—1887
Lærer <i>Kr. Høyer</i>		1887—1904
Malermester <i>Elv. Jørgensen</i>		1887—1900
Ingeniør <i>I. B. Calundann</i>		1888—1892
Lærer <i>J. Johannesen</i>	1888—1889	1891—1897
Kaptejn <i>J. Overgaard</i>		1888—1890
Murmester <i>C. Stenersen</i>		1888—1894
Adjunkt <i>M. Petersen</i>		1889—1892
Lærer <i>Chr. Olesen</i>		1889—1890
— <i>A. Paulsen</i>		1891

Kaptejn <i>A. Larsen</i>	1890—1892
Lærer <i>A. Steffensen</i>	1890
Stadsingeniør <i>N. Høeg</i>	1891—1892
Lærer Cand. phil <i>I. Mose</i>	1891
— <i>C. M. Pedersen</i>	1891
Ingeniør <i>Niels Olsen</i>	1892
Frøken <i>Sofie Madsen</i>	1892—1893
Lærer <i>J. Larsen</i>	1892
Arkitekt <i>Chr. Kjærdaal</i>	1894
Arkitekt <i>O. Nærum</i>	1894—1904
Lærer <i>T. Bang</i>	1895
— <i>Fr. Larsen</i>	1895
— <i>L. P. Hansen</i>	1896
— <i>A. Høyer</i>	1896
— <i>Fr. Bøcker</i>	1897—1898
Ingeniør <i>A. Berntsen</i>	1897—1898
Lærer <i>L. Claussen</i>	1897
— <i>Gotfr. Jensen</i>	1897
Kaptejn <i>V. Kramp</i>	1897
Lærer <i>Eske Povlsen</i>	1897
Kunstmaler <i>J. Vige</i>	1897—1898
Cand. mag. <i>Leth-Pedersen</i>	1898—1901
Arkitekt <i>Østergaard Nielsen</i>	1898—1900
Ingeniør <i>J. K. Jørgensen</i>	1898—1900
Lærer Cand. phil. <i>J. V. Broe</i>	1899
Billedskærer <i>G. Larsen</i>	1899
Ingeniør <i>V. C. O. Vetli</i>	1899—1903
Premierløjtnant <i>J. Petersen</i>	1899—1904
Adjunkt <i>V. Strøm</i>	1899—1901
Lærer <i>A. Thomsen</i>	1899
— <i>J. P. Andersen</i>	1900
Konstruktør <i>P. Broe</i>	1900
Kommunelærerinde Frøken <i>C. Christensen</i>	1900
Dekorationsmaler <i>Laur. Pedersen</i>	1900
Maler <i>L. Handrup</i>	1900
Lærer <i>Chr. Smith</i>	1900—1901
— <i>O. Hessellund</i>	1901
— <i>J. Jacobsen</i>	1901

Lærer <i>C. Rørbech</i>	1901
Premierløjtnant <i>C. Diechmann</i>	1901
Ingeniør <i>L. Lundbye</i>	1901—1903
Tømmermester <i>Vilh. A. Jensen</i>	1902
Fabrikbestyrer <i>A. Schmeichler</i>	1902
Lærer <i>Østergaard Poulsen</i>	1902
Ingeniør <i>H. P. C. Denver</i>	1902
Lærer <i>Gustav Hansen</i>	1903
Arkitekt <i>H. Paludan</i>	1904
Cand. pharm. <i>H. Færch</i>	1904

Aar.	Private Bidrag.	Lærerløn.	Drifts-udgifter ialt.	Ugentlige Timer.	Undervisningstid.	Elevantal.
	Rdl.D.C.	Rdl.D.C.	Rdl.D.C.			
Marts 1805- Juni 1806)	334**)	92	146***)	9	Søndag hele Aaret.	179 ialt. 126 — 165 — 183 — 215 — 199 — 175 — 199 —
1806—1807	220	92	122	9	—	—
1807—1808	181	92	137	9	—	—
1808—1809	229	101	121	9	—	—
1809—1810	271	123	148	9	—	—
1810—1811	343	174	227	9	—	—
1811—1812	416	208	279	9	—	—
1812—1813	759	270	447	9	—	—
	Rbdl.	Rbdl.	Rbdl.			
1813—1814	616	142	284	9	—	172 —
1814—1815	711	220	387	9	—	171 —
1215—1816	859	220	343	9	—	202 —
1816—1817	721	230	376	9	—	Ca. 206 —
1817—1818	295	170	265	9	—	? —
1818—1819	118	211	318	9	—	? —
1819—1820	119	119	119	9	—	130 ialt.
1820—1821	†)	116	116	9	—	? —
1821—1822	111	110 ††)	110	9	—	? —
1822—1823	87	123	138	6	—	? —
1823—1824	61	97)	114	6	—	? —
1824—1826	»	133	133	6	—	? —
^{11/6} 1826— ^{31/12} 1826	»	106	108	6	—	20 Skr., 48 Tegn.
1827	»	42	52	4	—	30 — 40 —
1828	»	55	67	4	—	— 36 —
1829	»	52	67	4	—	42 — 41 —
1830	»	52	68	4	—	— 30 —
1831	»	52	69	4	—	36 — 28 —
1832	»	52	72	4	—	— 29 —
1833	»	52	81	4	—	— 37 —
1834	»	52	72	4	—	— 33 —
1835	»	52	74	4	—	— 51 —
1836	»	50	69	4	—	— 48 —
1837	»	58	75	4	—	— 56 —
1838	»	67	83	4	—	— 50 —
1839	»	67	94	4	—	— 41 —
1840	»	67	91	4	—	— 30 —
1841	»	67	84	4	—	— 35 —
1842	»	67	83	4	—	— 25 —
1843	»	67	82	4	—	— 24 —
1844	»	67	81	4	—	— 25 —
1845	»	67	85	4	—	— 43 —

*) Regnskabsperioden gaar dels fra Marts og dels fra Juni; hertil er dog for de følgende Aar intet Hensyn taget.

***) 62 Rdlr. indsamlet til Frue Skole medregnet.

****) Udgifter til Lærerløn ved Frue Skole (34 Rdlr.) afholdt af Preetzmann.

†) Ved en Koncert indkom 116 Rdlr.

††) Til Lærerne er kun udbetalt en Del af deres Tilgodehavende.

Aar.	Private Bidrag.	Lærerløn.	Drifts-udgifter ialt.	Ugentlige Timer.	Under-visningstid.	Elevantal.
	Rbdl.	Rbdl.	Rbdl.		Søndag	
1846	»	67	37	4	hele Aaret.	45 Tegn.
1847	»	67	88	4	—	41 —
1848	»	67	88	4	—	27 —
1849	»	67	84	4	—	10 —
1850	»	78	95	4	—	13 —
1851	»	41	105	4	Okt.—April. Søndag Em., 1 Søgnaften.	11 Brevst. 22 —
1852	»	56	97	6	Okt.—April. Søndag Em., 2 Søgneafn.	23 Skr., 33 —
1853	»	57	91	6	—	10 —
1854	»	84	131	8	—	8 —
1855	»	80	169	8	—	30 — 23 —
1856	»	89	172	8	—	18 —
1857	»	63	115	6	—	19 —
1858	»	72	138	6	—	23 —
1859	»	83	146	6	—	18 —
1860	»	72	132	6	—	20 —
1861	»	81	137	8	—	9 —
1862	»	85	179	8	—	64 — 11 —
1863	»	72	179	6	—	12 —
1864	»	72	138	6	—	11 —
1865	»	71	149	6	—	11 —
1866	»	71	154	6	—	16 —
1867	»	120	192	6	Hele Aaret Tegning, Skrivning og Regning om Vinteren.	17 —
1868	»	95	156	6	—	13 — 14 —
1869	»	92	164	6	—	10 —
1870	»	175	319	12	Hele Aaret Søndag Fm. og 2 Søgne- aftener.	86 ialt.
$\frac{1}{4}$ 1871— $\frac{1}{4}$ 1872	»	261	422	12	—	99 —

Aar.	Tilskud fra			Læreløn.	Egentlige Drifts-udgifter ialt.	Anm.
	Indenrigs- og Kultus- ministeriet.	Amt, Aalborg og N.-Sundby Kommuner.	Foreninger og Private m. v.			
	ℳ.	ℳ.	ℳ.	ℳ.	ℳ.	
1872—1873	»	1000*)	1950	1542	3308	
1873—1874	200	640	1434	1318	2696	
1874—1875	400	840	1548	1403	2803	
1875—1876	1000	850	1210	1640	3320	
1876—1877	2150	940	1559	2456	4230	
1877—1878	2150	950	1382	2930	4634	
1878—1879	2050	960	1323	2930	4800	
1879—1880	2950	960	1558	3163	5038	
1880—1881	3000	960	1287	3228	4994	Desuden 2000 Kr. fra Staten til ny Bygning.
1881—1882	2900	960	1256	2430	3746	
1882—1883	2750	1580	1694	4652	7360	
1883—1884	2900	1580	1816	4198	6761	
1884—1885	3100	2180	2382	4210	6050	
1885—1886	3000	1980	1995	4349	6149	
1886—1887	3625	1980	1952	4468	6117	
1887—1888	3550	1980	2041	4281	6176	
1888—1889	3550	1980	2112	4846	7026	
1889—1890	3650	1980	1986	4941	7040	
1890—1891	6100	2020	1948	4625	6752	
1891—1892	6200	2020	2045	5421	8775	
1892—1893	6200	2020	2021	5489	8604	
1893—1894	6300	2150	2599	6232	9407	
1894—1895	6675	2150	2243	6033	9248	
1895—1896	7000	2150	2363	6563	9675	
1896—1897	7625	2200	2907	7775	11758	
1897—1898	7550	2000	3039	9067	13183	Desuden 10300 Kr. fra Staten til Bygningens Udvidelse.
1898—1899	7700	2400	2757	8927	13479	
1899—1900	11850	2600	2746	10380	15906	
1900—1901	11900	2600	2486	11000	17146	
1901—1902	11400	2600	2930	11474	17336	
1902—1903	11500	2600	2795	12332	18193	
1903—1904	11125	2600	2614	11893	17413	

Legater ikke optagne i Regnskabet.

I »Driftsudgifter« er ikke medtaget Renter, Afdrag, Skatter og Bygningsudgifter.

*) For 2 Aar.

Aar	Elev-Antal			Ugentligt Timeantal						Ialt
	Voksne mandlige	Kvinder	Drenge	Aftenskolen			Kvindeskolen	Drengeskolen	Dagskolen	
				Dansk, Skrivning, Regn.	Tegning	Andre Fag				
1872—1873	208	»	»	8	34	»	»	»	»	42
1873—1874	237	»	»	8	34	»	»	4	»	46
1874—1875	259	»	25	8	34	2	»	4	»	48
1875—1876	299	»	25	12	34	2	»	4	»	52
1876—1877	364	»	108	12	40	4	»	12	»	68
1877—1878	404	»	137	12	48	6	»	16	»	82
1878—1879	354	»	129	12	48	6	»	16	»	82
1879—1880	407	110	130	20	48	6	16	16	»	106
1880—1881	279	101	126	12	48	6	16	22	»	104
1881—1882	309	50	107	Provisoriske Forhold under						c. 80
				Byggeforetagendet.						
1882—1883	424	88	143	31	48	27	20	16	48	190
1883—1884	414	95	134	31	48	24	20	16	72	211
1884—1885	464	105	147	31	48	24	20	16	36	175
1885—1886	446	111	147	30	48	24	20	16	36	174
1886—1887	440	132	125	30	48	22	20	16	72	208
1887—1888	443	107	153	30	56	22	20	16	72	216
1888—1889	438	133	142	30	56	22	32	16	78	234
1889—1890	443	140	150	30	56	22	28	16	75	227
1890—1891	484	130	142	30	64	22	28	16	75	235
1891—1892	508	142	146	42	72	22	28	16	75	255
1892—1893	529	160	137	42	80	20	28	16	75	261
1893—1894	545	181	135	36	80	24	24	16	75	255
1894—1895	570	193	134	36	80	24	24	16	75	255
1895—1896	605	194	162	36	80	26	24	20	94	280
1896—1897	759	168	139	44	128	28	24	16	98	338
1897—1898	859	196	130	50	160	29	24	16	112	391
1898—1899	824	176	127	52	158	30	24	16	129	409
1899—1900	845	201	132	52	164	34	28	16	147	441
1900—1901	821	203	117	48	160	34	34	16	153	445
1901—1902	785	235	123	63	154	35	32	16	202	502
1902—1903	722	195	64	72	140	49	32	8	205	506
1903—1904	632	219	54	66	121	55	32	8	195	477

